

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Φάνη Γ. Ματσόπουλου

Λόγω επικαιρότητας αλλά και σαν ένα μικρό αφιέρωμα στη μνήμη του πρόσφατα αποθανόντος συμπατριώτη μας από τους Φραγκάδες Φάνη Γ. Ματσόπουλου επίτιμου Λυκειάρχη, δημοσιεύουμε το παρακάτω ποίημα «ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ» από την ποιητική του συλλογή «Εάν το άλας...»

Λίκνο απαλό η φάντη σου κι αβρή πηγή γαλήνης.
Στην κουρασμένη μας ζωή φεγγοβολεί η Αγνότης
με θάμβος απροσμέτρητο. Θεέ της καλωσύνης
τη γέννησί Σου μ' έκσταση ατενίζει η ανθρωπότης!

Και μέσα από τα πνιγηρά τα ρείθρα απαλοτρέπει
των υπαρχόντων η φωνή, δεητικά, ενώ ψάλλει
τ' άπειρο πλήθος: ωσαννά! Κι ολόγυρα οι ανέμοι
σιγούν στο υπέρθεο μήνυμα, γεννάται ο Ωραίος Κάλλει...

Χριστούγεννα! Θεία στιγμή! Το εκκρεμές τους μίσους
που πριν σ' ανθρωπομάζωμα ερρύθμιζε τα βέλη
ακινήτει. Και τις θολές της έχθρας τας αβύσσους
σκιάζει μια υπερκόσμια ειρηνική νεφέλη...

Χριστούγεννα! Διάπυρη μια υμνωδία πλανάται.
Χερουβικό αλληλούϊα κόσμων αγνών κι αδηλών
λικνίζει πράο τα εγκόσμια και τ' άδικο κοιμάται
κάτω από πέπλα στοχασμών της Ομορφιάς ασπίλων.

Την ώρα αυτή που απ' την φάντη Σου ανατέλλουν
μιας αμφιλύκης τ' άγιο φώς και τον δικαίον η δόξα,
νίπτουν και τ' ανομήματα τα πλάσματα και στέλλουν
το «ευλογητός ο Θεός ημών» στα αιθέρινά σου τόξα.

Η γεννησή Σου, στα άνομα τα χείλη των ακλήρων,
που πάλαιαν σε μι' αλλόκοτη τυφλή θεομηνία,
ξενύχεται εναρμόνιο προανάκρουσμα κινύρων,
στης μεταμέλειας την αγνή τρισάγια λιτανεία...

Χριστούγεννα! Αποθέωση των άχραντων Συμβόλων.
Ο φόβος ανεμίζεται, φυλλορροούν οι οίκοι.
Κι όλοι αναμένουν μέσ' τ' αγνό λιβανωτό των θόλων
το «η Παρθένος σήμερον τον Υπερούσιον τίκτει...».

Λίκνο ζεστό η φάντη Σου κι αβρή πηγή γαλήνης,
στην κουρασμένη μας ζωή φεγγοβολεί η Αγνότης
το κάλλος τ' απροσμέτρητο. Θεέ της καλωσύνης
τη γέννησή Σου υμνολογεί αθώα η ανθρωπότης....

Ήθη και έθιμα

Τα δωδεκαήμερα στο Γεροπλάτανο

Τώρα πούρχονται οι γιορτές των Χριστουγέννων, έχουμε στο χωριό ΓΕΡΟΠΛΑΤΑΝΟΣ, αλλά και στη γύρω περιοχή του ΖΑΓΟΡΙΟΥ διάφορα ήθη και έθιμα κατά το γνωστό:

Κάθε «χώρα και ΖΑΚΟΝΙ (1) κάθε γειτονιά και τάξη»

Τα έθιμα του δωδεκαήμερου δηλ. του χρονικού διαστήματος μεταξύ των Χριστουγέννων και των Θεοφανείων, έχουν θρησκευτικό, γεωργικό, κτηνοτροφικό και εθνικό χαρακτήρα και οι ρίζες τους ανάγονται στην ελληνική αρχαιότητα.

Οι γιορτές άρχιζαν και αρχίζουν στο ΓΕΡΟΠΛΑΤΑΝΟ, από τον Αϊ-Νικόλα μέχρι των Θεοφανείων. Και τούτο, διότι ο Αϊ-Νικόλας, δεν είναι μόνο προστάτης των ναυτικών όπως λέει ο καθηγητής της Λαογραφίας Λουκάτος αλλά και προστάτης των ξεριζωμένων. Έτσι οι χωριανοί από διάφορα μέρη που συγκεντρώθηκαν στο χωριό, εύρισκαν προστάτη τους, τον Αϊ-Νικόλα, στη νέα τους κατοικία, αλλά και για έναν άλλο λόγο. Τον Αϊ-Νικόλα τελειώνουν όλες οι

δουλειές κι αρχίζουν οι γιορτές.

Από τη γιορτή αυτή με το ταξίμι του Γιώτ' Ντάλλου χόρευαν και γλεντούσαν τα παλιά χρόνια οι χωριανοί. Αλλά τα δωδεκαήμερα οι γιορτές των Χριστουγέννων - του Αϊ-Βασίλιου και των Φώτων ήταν κάτι το ξεχωριστό.

Έτσι, οι «Ξωθιές» ή Ξωθικιές είναι οι αρχαίες νύμφες, οι τζερεβεούληδες, οι «Βασιλοκουλούρες» κι άλλα έθιμα από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα διατηρούνται με θρησκευτική ευλάβεια.

Όλο το δωδεκαήμερο οι νοικοκυρές δεν χύνουν στην αυλή, ούτε στο δρόμο «απολούσματα», για να μην θυμώσουν οι νεράιδες (Ξωθικές ή Ξωθιές, ή κακό αγεργικό και τους πόρουν τη λαλιά).

Πιστεύουν ότι οι Ξωθικές έχουν υπερφυσικές δυνάμεις και μπορούν να κάνουν ό,τι θέλουν, οι γριές μολογούσαν και μολογούν πως μπορεί, η Ξωθικά να σε πάρει και να σε πάρει στην τρύπα του Βλάνου στη Βίγλα

και να σε βγάλει στη Βήσσανη... οι «Ξωθιές» ήταν κάποτε ζωντανές γυναίκες, πανέμορφες κοπέλες, που πέθαναν πρόωγα ή βρήκαν τραγικό θάνατο από κακούς ανθρώπους, και μόνο τα δωδεκαήμερα κυκλοφορούν στο πάνω κόσμο. Γι' αυτό, το διάστημα αυτό, οι κοπέλες δεν πρέπει να βγαίνουν έξω τη νύχτα και να κυκλοφορούν. Μην τις πάρουν οι «Ξωθικιές», τα δωδεκαήμερα, οι καλλικάντζαροι ή κακατζέλια ή τζερεβεούληδες, βγαίνουν και περπατούν στους λάκκους και τα κουτσουλάνια.

του Σ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Τριγυρνούν τις νύχτες καπνισμένοι κοκκαλιάρηδες, χτυπούν ντέφια, ουρλιάζουν, φωνάζουν και χορεύουν δαιμονισμένα. Πειράζουν, κοροϊδεύουν και εννοχλούν εκείνους που δεν κρατάνε Σαρακοστή.

Κι όταν πλαγιάσουν οι άνθρωποι του σπιτιού κατεβαίνουν από το τζάκι, ή το φεγγίτι και κάνουν «ζούρλιες» = τρέλλες. Ανοίγουν τετζερέδες μαγαρίζουν φαγητά, ανακατεύουν τα συτρά και τα καλαμπόκια στ' αμπύρια, σπάνε πιτάτα, γυαλιά. Γι' αυτό το λόγο η φωτιά στο τζάκι καίει μερόνυχτα και δεν σβήνει ούτε στιγμή, όλο το δωδεκαήμερο κι ο αγιασμός του Παπα-Θανάση διώχνει όλα τα κακά.

Δεισιδαμονίες - δοξασιές και προλήψεις που διατηρούνται ακόμη. Όσο πλησιάζουμε στη μεγάλη γιορτή στα Χριστούγεννα, έχουμε τα κυριότερα χριστουγεννιάτικα ήθη και έθιμα. Ο στολισμός του σπιτιού, το καρτέρεμα του ξενιτεμένου, το σφάξιμο του γουρουνιού, τα Χριστοκούλουρα, τα ποιμενικά κάλαντα και τις λααγγίτες που είναι τα σπάργατα του Χριστού.

Τα μεσάνυχτα των Χριστουγέννων σημαίνει χαρμόσυνη η καμπάνα κι όλοι οι χωριανοί φορούσαν τα γιορτινά τους και πηγαίνανε στην εκκλησία.

Εκεί μεταλάβαιναν, χωρίς εμπολοποίηση και τη συγχώνευση έδιναν ο ένας στον άλλο αναμεταξύ τους.

Γυρνώντας στο σπίτι έτρωγαν λααγγίτες και στη συνέχεια καταπιάνονταν με τις ποιμενικές εργασίες και αργότερα με τις «βίζιντες» - επισκέψεις - για τα «χρόνια πολλά» στους Χρήσθηδες.

Για την πρόγνωση του καιρού έλεγαν:

«Ο,τι καιρό κάνει τα Χριστούγεννα, θα κάνει και τ' Αϊ-Βασίλιου».

Τ' Αϊ-Βασίλιου έκαναν τις βασιλοκουλούρες ή βοϊδοκουλούρες.

Κάθε νοικοκυρά ζύμωνε τρεις βασιλοκουλούρες, μια μεγάλη για το σπίτι, και δυο μικρότερες που προορίζονταν για τον «τζομπάνο» και το «γελιάδωρο» του χωριού.

Την πρώτη μέρα ήθελαν να δούν «καλό άνθρωπο» για να πάει καλά η χρονιά και γυρίζοντας από την εκκλησία έβαζαν στη φωτιά πουρνάρι κι έλεγαν: «Όσα φύλλα και κλαριά, τόσα γρόσια και φλουριά» ή όσα φύλλα και κλαριά, τόσα αρνοκάτσι-

κα».

Μετά, ζυγίζονταν, έτρωγαν τη βασιλόπιττα με το φλουράκι και ο παππούς τους χτυπούσε με την κρατική βέργα, λέγοντας:

«Όπως είν' γερή η χρονιά, νύχτα όλη τη χρονιά».

Μετά «βίζιντες», γλέντι και χορός. Επίσης πολύ πρόδωχαν την παρατοχρονιά, τη μέρα θάταν για όλη τη χρονιά.

Ακόμη το κρέμασμα της «φιδι» κουλούρας στο κέρατο του βοδιού μαρτυρούσε: Καθώς τινάζαν τα βόδια για να πέσει η κουλούρα μαρτυρούσε: αν πέσει δεξιά, θα ενοχθούν τα συτρά, αν πέσει αριστερά, θα πάνε καλά τα καλαμπόκια.

Στο Γεροπλάτανο όλα αμαρτάρουν. Ελεγον ότι έπεφτε, επειδή η μεγάλη καλλιέργεια ήταν και είναι τα καλαμπόκια.

Και τράνουμε στα φώτα που τραγουδούσαμε:

«Σήμερα είν' τα φώτα, καρακιέλι' η κότα πίσω απ' την πόρτα, τη φωνάζει ο πέτος δεν απολογείται. Πάιν' ένα λιθάρι «τοίκα» στο ποδάρι Ούί, λέλε το πόδι μου και το παραπόδι μου. Φέρτε μου τη σέλα να καβαλάω...»

να πανά στο Μοναστήρι να φωνάξω ντριμτζή ντριμτζή καλόγερε, τα παιδιά που βάπτισες έσκασαν και πλάνταζαν... Τι μεγαλείο είχε αυτό το τραγούδι, τι αλληγορικό και τι συμβολικό!

Η πληγωμένη κότα, που καρακιέλι συμβολίζει τον υπόδουλο ραγιά, το Έθνος. Ο πέτεινός που τον πληγώνει, είν' ο Τούρκος κατακτητής και ο «ντριμτζής» ο καλόγερος που πηγαίνει στο Μοναστήρι, στην Παναγιά, στα Σπηλιώτισσα στο Βοϊδομάτι, ήταν ο δημοφιλής ηγέτης, που ξεπαιράζετο έθνος για τη λευτεριά. Ανά μισή διηγήθηκε ο γέρο - μπάρμπα Αλέξης ο θυμώσοφος του χωριού (Αλέξανδρος Δαλαγιάννης).

Το λογοπαίγνιο με τη λέξη «κατα» κρίθηκε αναγκαίο μμπού, παρ' όσον οι «γιασαζήδες» του Αλκίνο πασά και ρωτήσουν τι είν' αυτά που τραγουδάτε για να τους πούμε:

Κότα σφάζουν πασά μου και τραγουδάνε τα παιδιά κι εγώ χαίρομαι το λογόντας:

Κότα πίτα το Γενάρη Κόκκορας τον αλωνάρη».

Μετά είχαμε τον αγιασμό, τον εκκλησιασμό και το βράδυ το «ΖΙΛΑ-ΦΕΤΙ» που θα γράφουμε μια άλλη φορά. Ήθη και έθιμα απ' τα παλιά που αποτελούν ζωντανή μαρτυρία για τη γεωγραφική και εθνική ενότητα του χωριού και την ευρύτερη περιοχή. Η ανταξή τους στο διάβα των αιώνων προέχει αληθινό δέος. Διατηρήθηκαν αναλλοίωτα και διατηρούνται μέχρι σήμερα και μας κάνουν υπερήφανους για την καταγωγή μας.

1. Ζακόνι-Τούρκικη λέξη. Συνηθισμένο έθιμο.

ΙΣΤΟΡΗΣΗ ΑΡΙΣΤΕΡΟΥ ΚΛΙΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΣΕΠΕΛΟΒΟΥ των Ε.Γ. και Γ.Π.

«ΕΛΚΟΜΕΝΟΣ ΕΠΙ ΣΤΑΥΡΟΥ»...

Όπως στα άλλα έθιμα και στο αριστερό κλίτος, στη βάση των τρούλων, στις άκρες των τόξων αγιογραφούνται οι απόστολοι «ΟΙ ΕΚ ΤΩΝ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ».

Η ολοκλήρωση του καθαρισμού των Αγιογραφιών του αριστερού «κλίτους» με την εξαίρετη τη θεϊκή ομορφιά θάλαγα, όπως το περιγράψαμε παραπάνω, αν βέβαια είναι δυνατό, να περιγραφεί με λόγια, τούτο το αριστούργημα της ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ, των Μακάριων Καπεσοβιτών Αγιογράφων... (ας ασχοληθούν οι Καπεσοβίτες λόγιοι, με την ιστορία τους. Το αξίζουν).

Έτσι με το καθαρίσμο του κλίτους αυτού, μπορούμε να πούμε, πως τα τρία τέταρτα των Αγιογραφιών του ναού, δόθηκαν στο θαυμασμό, των αμέτρητων προσκυνητών, Ορθοδόξων και ξένων που εκφράζουν το θαυμασμό τους, για τούτο το έργο της ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ....

Όμως δεν τελειώσαμε ακόμα... Μένει μαύρο, το πιο σπουδαίο, το πιο αγιασμένο τμήμα του ναού.

Είναι οι τρεις τρούλοι πάνω από το ΙΕΡΟ, πάνω από την ΑΓΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ.

Όπως λένε οι θαυμαστοί καλλιτέχνες Ασπασία και Χάρης Λεωνή, που καθάρισαν τρία συνεχή καλοκαίρια τα τρία τέταρτα του ναού, τούτο το τμήμα, είναι, στην κυριολεξία ασύγκριτο....

Θα μείνει σκοτεινό... Ποιός όμως θα συνεχίσει; Νά το ερώτημα.... Η σεβαστή μας Τσεπελοβίτισσα, ευσεβέστατη Κυρία Σοφία Εμπεριόκου χρηματοδότησε, με περισσότερα απλόχερα ως τώρα, τις εργασίες του καθαρισμού και ολοκλήρωσης η συντήρησης και η αποκατάσταση των βιογραφιών του «κυριώς ναού», όπως γράφει η εντοχιμένη επιγραφή:

«Η ΣΥΝΤΗΡΗΣΙΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΤΩΝ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΩΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΩΣ ΝΑΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΗΚΕ ΕΝ ΕΤΗ Α.Π.Σ.Ε. ΔΑΠΑΝΑΙΣ ΤΗΣ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΗΣ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΣΟΦΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΜΠΕΡΙΚΟΥ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΟΥΜΑ».

ΣΥΝΤΗΡΗΤΑΙ ΧΑΡΗΣ ΚΑΙ ΑΣΠΑΣΙΑ ΛΕΩΝΗ Β. ΔΡΑΓΑΤΣΟΥΛΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

2ο Διάγραμμα. Εικονίζονται πέμπτη στήλη άγιοι: «Μηνάς ο Καθημέρι», ο Άγιος Μανουήλ, ο Άγιος Ιουστίνος». Συνέχεια στο διάγραμμα τούτο ιστορούνται τα ένδεκα εωθινά Ευαγγέλια.

3ο Διάγραμμα. Ιστορούνται τα πάλι του Κυρίου: «Η ΑΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ», «Ο ΚΥΡΙΟΣ ΑΝΑΚΡΙΝΟΜΕΝΟΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΟΣ», η «ΑΠΟΝΗΨΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΟΣ», «ΙΔΕ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ», «Η ΜΑΣΤΙΓΩΣΙΣ».

4ο Διάγραμμα. Ιστορούνται τα πάλι του Κυρίου: «Η ΑΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ», «Ο ΚΥΡΙΟΣ ΑΝΑΚΡΙΝΟΜΕΝΟΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΟΣ», η «ΑΠΟΝΗΨΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΟΣ», «ΙΔΕ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ», «Η ΜΑΣΤΙΓΩΣΙΣ».

ΓΑΤΑΙ».

Θα συνεχίσω όμως, για την ολοκλήρωση του «ΤΑΜΑΤΟΣ» του πατρός της, αείμνηστου Τσεπελοβίτη Ευεργέτη Γεωργίου Ιωαννου Δούμα, για το τμήμα του Ιερού: Για τους τρεις τρούλους πάνω από το ιερό, που ο λειτουργός, κάθε Κυριακή και εορτή, μπρος στην Αγία Τράπεζα αναφωνεί: «Τα Σα εκ των Σων, Σοί προσφέρωμεν κατά πάντα και δια πάντα». Κι ακόμα από την Ωραία Πύλη κρατώντας το Άγιο ποτήριο, με το Σώμα το Αίμα του Χριστού, καλεί το λαό «Μετά φόβου Θεού πίστεως και αγάπης προσέλθετε».

Θα μείνει τάχα έτσι τούτο το Αγιασμένο τμήμα του ναού, πάνω από το Ιερό; Δεν ξέρω, ίσως όχι... είναι η ώρα της περισυλλογής.... θα περιμένουμε.....

Με τη σειρά μας κι εμείς τώρα, ΚΑΛΟΥΜΕ αρχίζοντας από την άξια Ευεργέτιδα του Αγίου Νικολάου κ. Σοφία Δούμα Εμπεριόκου, να ολοκληρώσει το «τάμα» του αείμνηστου πατέρα της. Είναι το κάλεσμά μας ίδιο σαν του λειτουργού... περιμένουμε.

Καλούμε ακόμα όλους, να μας παρασταθούν, για να ολοκληρωθεί η «ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ Η ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ» όχι μόνο των τοιχογραφιών, αλλά και αναγκών του ναού όπως θα ήθελε παλαιότερα... Πρέπει να στρωθεί το δάπεδο, να γίνουν, σαν τα παλιά, τα στασίδια του κεντρικού «κλίτους» και να καθαριστούν τα δύο τρίτα του «τέμπλου».

Στο κάλεσμά μας με το περιεχόμενο μας, ο καταξιωμένος Τσεπελοβίτης Δάσκαλος, αγαπητός μας Νίκος Ηλ. Πάσχος ανταποκρίθηκε ολόψυχα. Δε δίστασε μπροστά στις δυσκολίες, που θα αντιμετώπιζε, ούτε στήθηκε από τη σοβαρή δαπάνη που ήθελε. Έτσι έγραψε δυο βιβλία εικονογραφμένα με ωραίες εγχρώμες φωτογραφίες Αγιογραφιών του Αγίου Νικολάου. Το πρώτο βιβλίο με τίτλο «ΠΑΝΟΡΑΜΑ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΣΕΠΕΛΟΒΟΥ» και το δεύτερο με τίτλο «Ο ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΎΜΝΟΣ ΣΤΟΝ ΙΕΡΟ ΝΑΟ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΣΕΠΕΛΟΒΟΥ».

Και τα δυο σε μεγάλο σχήμα (σ 21Χ26) στη μνήμη των γονέων του... Έναν αρκετά μεγάλο αριθμό εντύπων, έστειλε στην Εκκλη-

σιαστική Επιτροπή να τα διαθέσει και τα χρήματα να χρησιμοποιηθούν για τον καθαρισμό των Αγιογραφιών και για τις άλλες ανάγκες του ναού....

Κι άρχισε η διάθεση, των βιβλίων. Και η ζήτηση απ' τους προσκυνητές μεγάλη... Δυστυχώς όμως, με επέμβαση της Σεβαστής Μητρόπολης Ιωαννίνων, ανεστάλη η διάθεση των βιβλίων....

Πιστεύαμε πως μια καινούρια πηγή εσόδων μας έστειλε ο Άγιος Νικόλαος, που θα βοηθούσε αρκετά τη συνέχιση του καθαρισμού των Αγιογραφιών και των άλλων αναγκών του ναού.... Από τότε εδώ επάνω στο χωριό μας, αρχές του περασμένου Αύγουστου, μια απορία μας βασανίζει, απορία ανεξήγητη, «γιατί έγινε έτσι», γιατί....

Τα παραπάνω βιβλία, λαμπρύνουν από ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ, γιατί αναστάλη η πωλησή τους; Γιατί ήταν το τραγικό τους, που έκανε τη Σεβαστή μας Ιερά Μητρόπολη, να μην επιτρέψει τη διάθεση αυτών των ωραίων βιβλίων, έτσι «στα καλά καθούμενα» και να στερήσει το ΝΑΟ μας, από ένα σοβαρό έσοδο; Διαμαρτυρίες έγιναν και προσπάθειες εξήγησης τού «γιατί» της αναστολής. Όμως το «γιατί» μένει ανεξήγητο σαν ανεξήγητος «χρησμός». Γιατί τάχα λέμε.

Ο συγγραφέας των βιβλίων αυτών, είναι καταξιωμένος Δάσκαλος, με Πανεπιστημιακή μόρφωση με ευδόκιμη εργασία και με συγγραφική ικανότητα, με απόλυτη πίστη στην ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ είναι δίκαιο να «ορίθουν» στην

πύλη, δυο αξιόλογα βιβλία, σαν «αναθήματα», σαν φυλλάδες, μαρτυρίες του ΓΕΩΡΓΙΟΥ... Το «γιατί» αυτό της αναστολής βασανίζει τη σκέψη όλων μας. Θα έπρεπε όπως θα ήταν δίκαιο και σωστό, να επαινεθεί, ο σκοπός και η προσπάθεια του εκλεκτού Τσεπελοβίτη Δασκάλου και να χαρακτηριστεί «δωροθήκη» του ναού, με την προσφορά του. Και δυστυχώς δεν έλειψαν ούτε τα δυσμενή σχόλια, για τα βιβλία, ούτε και η κατακραυγή εναντίον του...

Και το «γιατί» παραμένει μετέωρο... Όπως πίστη όλων μας, εδώ επάνω των χωριανών μας, είναι, πως η Σεβαστή μας Ιερά Μητρόπολη θα αναθεωρήσει, την απόφαση της αναστολής και θα επιτραπεί η διάθεση των βιβλίων.... Το ελπίζουμε και το πιστεύουμε. «Ποτέ δεν είναι αργά»....

Το περασμένο καλοκαίρι καθαρίστηκε και ένα τμήμα του «τέμπλου» μαζί με τις εικόνες του.

Συνέχεια στην 4η σελ.

Το παρόν και το μέλλον του Ζαγοριού

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ είναι μια προνομιούχα περιοχή. Ο Θεός την επροίκισε με μια σπάνια «άγρια φύση». Ψηλά βουνά, βαθιές χαράδρες, πυκνά δάση, πλούσια γενικά χλωρίδα και πριν από λίγα χρόνια και πλούσια πανίδα.

Μια ιστορία αιώνων, από την αρχαία εποχή, όπως αποδεικνύεται από τα αρχαιολογικά ευρήματα, τις ποικίλες γραπτές μαρτυρίες και την παράδοση, ένας πολιτισμός οικιστικός και πνευματικός, που αναπτύχθηκε και μεγαλοϋργήσε, όταν σε άλλες πιο εύφορες και παραγωγικές περιοχές βασιλευσε απόλυτο σκοτάδι.

Τέλος και σήμερα, παρά την εγκατάλειψη της περιοχής από το μεγαλύτερο ανθρώπινο δυναμικό, που εγκαταστάθηκε σε μεγαλύτερα αστικά κέντρα του εσωτερικού και του εξωτερικού για εξασφάλιση εργασίας, το ΖΑΓΟΡΙ ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΑ ΠΕΡΙΟΧΗ!!

Κι αυτό βέβαια οφείλεται στα σπάνια φυσικά χαρίσματα, που ανέφερα πιο πάνω, αλλά κυρίως στο γεγονός, ότι δεν έφθασε ακόμη η αξιο-

ποίηση εντός εισαγωγικών («ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ»), που θα σήμαινε την καταστροφή της φύσης.

Η παρθένα αυτή φύση, οι βουνοκορφές της Τύμφης, οι παραδοσιακοί οικισμοί από νωρίς προσείλκυσαν το ενδιαφέρον των ντόπιων και ξένων επισκεπτών.

Έτσι στους τουριστικούς οδηγούς των Ευρωπαίων (Άγγλοι, Γάλλοι, Γερμανοί, Ολλανδοί κλπ) ένα σημαντικό κεφάλαιο με απίθανες λεπτομέρειες αφορά το Ζαγόρι με τα παρθένα βουνά του, τα μονοπάτια του, τα χωριά του και τα ποτάμια του.

Οι Ευρωπαίοι ακολουθώντας μια μοντέρνα οικονομική ανάπτυξη δεν δίστασαν να θυσιάσουν στο βωμό της τα βουνά τους κατασκευάζοντας δρόμους, ξενοδοχεία και πάσης φύσεως μηχανικές εγκαταστάσεις. Ανεπανόρθωτη καταστροφή, που δεν έχει επιστροφή.

Αντίθετα εμείς στο Ζαγόρι, εξακολουθούμε να είμαστε προνομιούχοι, αφού διατηρούμε παρθένα τη φύση μας και εξακολουθεί να υπάρ-

χει στα δάση μας η Αρχούδα. Μη σας φαίνεται παράξενο αυτό, γιατί σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες έχουν εξολοθρευθεί τους λύκους και τις αρκούδες και τα τελευταία χρόνια κάνουν εισαγωγή αυτών των ζώων στα δάση τους από άλλες χώρες.

Θα αναφέρω εδώ ένα παράδειγμα αρνητικό της «αξιοποίησης», που μπορούσαμε όμως να είχαμε αποφύγει.

Η κατασκευή δασικών και αγροτικών δρόμων από τις Δασικές και Γεωργικές Υπηρεσίες στους ορεινούς βοσκοτόπους και τα δάση, είχε σαν συνέπεια, σε συνδυασμό με την αλόγιστη λαθροθηρία, την ολοσχερή σχεδόν καταστροφή της πανίδας των ενδημικών θηραμάτων.

Έτσι ο λαγός, η ορεινή πέρδικα και πολλά άλλα τριχωτά και φτερωτά ζώα υπάρχουν κινδύνος να εξαφανισθούν και να αποτελέσουν ιστορική ανάμνηση.

Αυτό όμως είναι καιρός να διορθωθεί. Το κράτος με την αρμόδια σ' αυτό Δασική Υπηρεσία, είναι ανάγκη να λάβει μέτρα σε πανελλαδικό επίπεδο.

Και δεν εννοώ βέβαια αστυνομικά μέτρα, αλλά να γίνει επιτέλους μια σοβαρή μελέτη και ριζική αντιμετώπιση του θέματος, πριν να είναι τελείως αργά. Για να μη γίνει καμιά παρεξήγηση δεν εννοώ να απαγορευθεί η κατασκευή δασικών και αγροτικών δρόμων εκεί που πρέπει, αλλά με την προϋπόθεση να εξασφαλισθεί παράλληλα και η φύλαξη και προστασία της πανίδας.

Όμως κινδυνεύω να φύγω από το θέμα μου. Δεν ήταν σκοπός μου να περιγράψω μόνο τα πλεονεκτήματα που έχει το Ζαγόρι και τα αρνητικά αποτελέσματα της «αξιοποίησης». Αφορμή να διατυπώσω αυτές τις σκέψεις μου είναι η προσπάθεια που καταβάλλεται από μερικούς απερίσκεπτους, ή μάλλον από εκείνους που έχουν άγνοια ή που δεν έχουν νιώσει τομεγαλείο και τη μαγεία της παρθένας φύσης, να «αξιοποιήσουν» την Τύμφη κατασκευάζοντας κάποιο τηλεφώνιο από την πλευρά της κοιλάδας του Αώου και άγνωστο ποιες ακόμη εγκαταστάσεις.

Με το πρόσχημα της οικονομικής ανάπτυξης μιας περιοχής, επιβουλεύονται ακριβώς αυτό το θείο δώρο, που είναι ο μαγνήτης της τουριστικής και οικονομικής ανάπτυξης του Ζαγοριού, δηλαδή την παρθένα «άγρια φύση».

Το εξωφρενικό είναι ότι όλοι αυτοί, που από χρόνια ατεργάζονται την καταστροφή της Τύμφης, είναι ξένοι προς το Ζαγόρι και μου έρχεται στο μυαλό η σοφή λαϊκή παροιμία: «Λογαριάζουν χωρίς τον ξενόδοχο».

Γατί ξενόδοχος είναι το Ζαγόρι και όλοι οι κάτοικοι του και κανένας άλλος δεν μπορεί και δεν έχει το δικαίωμα να κατηλυνθεί εν ονόματι οποιουδήποτε κινήτρου την παρθένα φύση του.

«Ο, τι γίνει, θα γίνει από το Ζαγόρι και για το Ζαγόρι και πείτε το βάρος της άγριας φύσης».

Εξάλλου πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη τους οι θιασώτες της κατασκευής δρόμων και μηχανικών εγκαταστάσεων στα βουνά, ότι η κοιλιά του Αώου είναι εξαιρετικό φυσικό κάλλος, εξόχου κάλλους κι αν δεν είχαν γίνει στο παρελθόν αδικαιολόγητες ληστρικές εκμεταλλεύσεις των πολύορων και μικτής δασικής βλάστησης παρθένων δασών της, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «Μνημείο Φυσικής Ιστορίας».

Με την κατασκευή βατών απωτών ιδιαίτερα στις δασοφύλακες μηχανικές πλαγιές της πλευράς της Τύμφης με κατάληξη το Βουρκοχώρι και τα χωριά του Αώου, πολλοί περισσότεροι επισκέπτες θα γέμιναν τα ξενοδοχεία της Κόνιτσας και της Ξενώνης των χωριών του Αώου, παρά με την κατασκευή τηλεφώνων και μηχανικών εγκαταστάσεων.

Ο ήπιος τουρισμός, ο πεζοπορικός και ορειβατικός είναι εκείνος που θα εξασφαλίσει, με πολύ μικρότερο κόστος κι αυτή την πολυπύχνη οικονομική ανάπτυξη, αλλά και την ακεραιότητα των φυσικών θησαυρών μας.

Η κατασκευή τεχνικών έργων και μηχανικών εγκαταστάσεων θα είναι ανεπανόρθωτη καταστροφή.

Είναι ανάγκη η νεολαία μας να στραφεί προς τη φύση. Να αγαπήσει το βουνό, την πορεία σε μονοπάτια μαγευτικά μέσα στα δάση και στα φαράγγια. Στη μαγευτική κοιλάδα του Αώου, στη φημισμένη και μοναδική χαράδρα του Βίκου, στις φανερές κορυφές της Τύμφης και του Σμόλικα, στις δρακοντινές τους που μέσα στα σκοτεινά νερά τους ακοίμητοι βιγλάτορες παραμονεύουν οι Δρακοντές τους, έτοιμοι να εκδιώξουν τους τυχόν αδιότατους καταστροφείς της Τύμφης και της Πίνδου γενικότερα.

Τελειώνω όμως με το αρχαίο Ηπειρωτικό άσμα, που διέσωσε ο μεγάλος Ηπειρώτης ποιητής, ο τραγουδιστής του βουνού και της σπηλιάς Κώστας Κρυστάλλης και το αφιερώω στους ορεσίβιους κατοίκους του Ζαγοριού και της κοιλάδας του Αώου:

«Στης Σαμαρίνας τα βουνά, στις Εραβιάς τους τόπους, εκεί που πέντε δεν περνούν και δέκα δεν διαβαίνουν, εγώ μονάχος πέρασα, πεζός κι αρματομένος, με χαϊμαλιά εις το σπαθί, με φωνές στο τουφέκι...»

Ιωάννινα 19 Νοεμβρίου 1995
Κώστας Δημ. Χριστοδούλου
Φυσιολάτρης

*Ανεύστηκα τον τίτλο από την ημερίδα που έκανε στους Κήπους Ζαγοριού το κόμμα του Συνασπισμού στις 29/10/1995, όπου μου δόθηκε η ευκαιρία να εκθέσω τις απόψεις μου και γι' αυτές ευχαριστώ τους διοργανωτές.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας» - Ευρετήριο έτους 1995

ήτοι των φύλλων 201 ως 212. Κάθε τεύχος έχει την δική του αρίθμηση

ΙΣΤΟΡΙΑ									
Συνεργάτης-Θέμα		τεύχ.	σελ.						
—Σουσιόπουλος Διομήδης, Το πέρασμα του Αγίου Κοσμά		201	6						
—Μητριάδης Ι. Οι γυναίκες του Παπίγκου στον πόλεμο του'40		201	9						
—Θεοδώρου Σάββας, Τιμή στην Ηπειρώτισσα γυναίκα		201	9						
—«Ο Ελληνικός Κήρυκας» , Άγαλμα στη Ζαγορίσια Γυναίκα του '40		201	9						
—Γκούζγκουλας Γιάνγκος, Ένας γάμος Ζαγορίσιων ξενιτεμένων στη Ρουμανία		201	10						
—Μέρτζιος Γεώργιος, Ζαγορίσιες οικογένειες στο Ποζάρεβατς Σερβίας		203	5						
—Γαμπρίτσος Χρήστος, Ιστορική αλλοίωση για την Κρυόβρυση		203	7						
—Καθάρειος Αλέξανδρος, Η κατάσταση των σχολείων κατά το έτος 1913 (Δοβρά, Μπούλτση)		203	9						
» » , Η κατάσταση των σχολείων κατά το έτος 1913 (Κατέσοβον)		208	15						
—Κικόπουλος Μενέλαος, Μια απάντηση σχετική με τον Αϊ-Κοσμά τον Αιτωλό		203	10						
—Σακελλαρίδης Θανάσης, Το τρίτοξο γεφύρι της Καλωτάς		204	2						
—Σκούρτης Οδυσσεύς, Οι γυναίκες του Παπίγκου στον πόλεμο του '40		204	6						
—Βάγιας Παναγιώτης, Άνω Πεδινά		204	10						
—Μητριάδης Ι., Οι γυναίκες του Παπίγκου στον πόλεμο του '40		205	8						
—Χατζής Κων/νος, Ηπειρωτικά		205	10						
—Μέρτζιος Γεώργιος, Λάϊστα, ευχετήριες φωτογραφίες ξενιτεμένων		205	11						
—Θεοδώρου Σάββας, Κτηματολόγιο της Κοινότητας Μονοδενδρίου		206	4						
—Μητριάδης Ι., Οι γυναίκες του Παπίγκου στον πόλεμο του '40		206	10						
—Κέντρο Ερευνών Ζαγοριού, Απάντηση στον κ. Χρήστο Γαμπρίτσο		206	13						
—Στεργίου Γιώργος, Ζαγορίσια ιστορία και πολιτισμός		208	8						
» » , » » » » » » » »		209	7						
—Μέρτζιος Γεώργιος, Η Γοβριτσά δεν είναι Ζαγόρι		208	13						
—Κογκούλης Ιωάννης, Το μοναστήρι της Αγίας Τριάδας το Παλαιοχώρι της Λάϊστας		209	12						
—Βασδέκης Στάθης, Ο προφήτης Ηλίας της Βίτσας		209	15						
Σ.Ε., Το ΟΧΙ του Ελληνικού Λαού		210	1						
—Σακελλαρίδης Θανάσης, Αναμνήσεις από τον πόλεμο του '40		210	2						
—Θεοδώρου Σάββας, Το έπος του '40 και το Ζαγόρι		210	2						
Γαμπρίτσος Χρήστος, Η Γκοβριτσά (Κρυόβρυση) είναι ανέκαθεν σε Ζαγορίσιο εδαφικό χώρο		210	10						
—Γαμπρίτσος Χρήστος, Υπάρχει ένδειξη για την τύχη του Δρυάνοβου		210	11						
—Σουσιόπουλος Διομήδης, Ανταπάντηση σε δημ.									
				σείνμα					
				— Θεοδώρου Σάββας, Το Ζαγόρι τιμά τη μνήμη των θυμάτων του ναζισμού	210			12	
				— Ντιναλέξης Απόστολος, Η μεγάλη χάρτα της Ελλάδος του Ρήγα Φεραίου	211			9	
				— Θεοδώρου Σάββας, Ζαγορίσιοι που αποφοίτησαν από το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς	211			12	
				ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΑΡΑΔΟΣΗ					
				Συνεργάτης - θέμα	τεύχ.		σελ.		
				— Τσαπόγας Γιώργιος, Προ-εορταστικά στο Πάπιγκο	201			5	
				—Βλαστός Κώστας, Μέσα ενημέρωσης στο χωριό	201			7	
				—Λαμπρίδης Βασίλης, Τα στενά του Καλπακίου και το πάθημα του Φαϊτά	201			12	
				— Ο Ζαγορίσιος, Συμβουλές για καλλιεργητικές εργασίες του κάθε μήνα	201			14	
				— Ντιναλέξης Ευριπίδης, Εύθυμες ιστορίες απ' το χωριό μου Τσερβάρι	201			14	
				— Τσεκούρας Γιάννης, Το λαογραφικό μουσείο Κήπων	201			15	
				— Βαρθόλαμος Χριστόδουλος, «Λέξεις εν τη γλώσση του λαού»	203			3	
				— » » » » » » » »	204			7	
				—Άλκηστις, Σάββατο του Λαζάρου	204			4	
				— Σ.Σ., Ζαγόρι και τηλεόραση	204			5	
				—Σουσιόπουλος Διομήδης, Τα αμπελία	204			8	
				—Ντιναλέξης Ευριπίδης, Το πασχαλιάτικο αρνί	204			8	
				—Ντιναλέξης Απόστολος, Η Ρέτω Λιόγκα παρουσιάζει σαρακοστιανά φαγητά στην τηλεόραση	204			13	
				—Σ.Σ., Το κίτρινο αγριολούλουδο	205			1	
				— Λέκκος Ματθαίος, Παραδοσιακοί οικισμοί του Ζαγοριού	205			7	
				—Κογκούλης Ιωάννης, Ο Άγιος Χαράλαμπος στη Λάϊστα Ζαγοριού	205			10	
				—Σ.Ε., Η ίδρυση και λειτουργία Βυζαντινού μουσείου στα Γιάννινα	205			13	
				—Ντιναλέξης Απόστολος, Βυζαντινό μουσείο Ιωαννίνων	205			13	
				—Οικονόμου - Ζώτου Ντίνα, Λαογραφικό μουσείο Ελαφοτόπου	206			3	
				—Λέκκος Ματθαίος, Κομπογιαννίτης «έδρασε» στο Δίκωρφο	206			10	
				—Μάταιας Χρήστος, Η πρώτη ποθητή γνωριμία	206			13	
				—Περίονα Νέαν, Η λαογραφική συλλογή του κ. Αγάπιο Τόλη στους Κήπους	208			4	
				—Βαρθόλαμος Βύρων, Η Ζαγορίσια βιβλιοθήκη και διακοπή	208			7	
				—Βλαστός Κώστας, Ένας παλαιοκαιρίσιος γάμος στον Ελαφοτόπο	208			18	
				—Καρέτσος Αθανάσιος, Οδοιπορικό στο Κεντρικό και Δυτικό Ζαγόρι	209			6	
				—Ντιναλέξης Απόστολος, Το Κατέσοβο και πάλι πρωτοπόρο	209			8	
				—Σ.Ε., Το 16ο ανώμαλο των Σαρακατσαναίων στο Γυφτόκαμπο	209			9	
				—Σκούρη Ελένη, «Τα κόνισματα»: Σημάδια του τόπου μας	210			4	

Σαν χρονογράφημα

Ζαγοροχώρια

Γεωργίου Θ.Μπούρη Συν/χου δάσκαλου

Σαν σε λαϊκό προσκύνημα ανηφορίζουν καθημερινά στα Ζαγοροχώρια, άνθρωποι απ' όλο τον κόσμο, για να χαρούν και να θαυμάσουν τη σπάνια τούτη Φύση που μας χάρισε ο δημιουργός. Κι όπως προχωρούν εποχούμενοι στα αυτοκίνητά τους, δημιουργούν την αίσθηση πως πρόκειται για εξσηκωμένους αστούς, που ανεβαίνουν βιαστικά τους δρόμους για ν' ανταμώνουν, όσο το δυνατό πιο γρήγορα τα μαγευτικά χωριά μας, που χτίστηκαν στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και διατηρούν ανέπαφο τον παραδοσιακό τους χαρακτήρα.

Να φτάσουν κατάκοφα στους λιθόχτιστους οικισμούς, που σαν αετοφωλιές ακουμπούν σκόρπιοι πάνω από τους αγριωπούς, κρεμότοπους των γοητευτικών μας βουνών. Να νιώσουν ελεύθεροι πια, να πάρουν ανάσα... Να βρεθούν έστω και για μικρό διάστημα, μακριά από τον θόρυβο της πολιτείας, ψηλά στα κορυφώδη, όπου άνθρωποι και περιβάλλον συμπορεύονται αρμονικά και συνομιλούν με τα ουράνια.

Ανοίγει η καρδιά σου με μιάς! Το κάθε τι που βλέπεις μπροστά σου, που ακούς, που διαισθάνεσαι, σου προκαλεί δέος.

Ατόφια τα βουνά, τα πλάγια, οι σκιερές λαγκαδιές, οι καταπράσινες ζώνες ολόγυρα-στολίδια σπάνια της παρθένας φύσης-ξεκινούν απ' τις γυμνές κορυφογραμμές κι όσο προχωρούν για την ποταμιάς τα κανάλια, τόσο το πράσινο πυκνώνει, τα δασόδεντρα γιγαντώνουν, η βλάστηση οργιάζει.

Εκεί που το μαχαίρι του δημιουργού χτύπησε με δύναμη την συμπαγή πέτρα δεν απόμεινε παρά μονάχα η άβυσσος, εδώ κι εκεί οι αετοφωλιές και οι περιστερώνες.

Το βλέμμα σου σ' αυτή τη χαώδη οπτασία δεν μπορεί να κρατηθεί πουθενά. Στριφογυρίζει ανήσυχο, εκστατικό, σαν το αργιπούλι που ανεμοτσακίζεται στον ορίζοντα την ώρα που πασχίζει να εξασφαλίσει τη λεία του.

Αγάλλεται η ψυχή σου μπροστά στο εξάισιο αυτό θέαμα που προσφέρει η μοναδική στον τόπο μας χαράδρα του Βίκου. Οι ανάγλυφοι πίνακες, που σαν κινηματογραφική ταινία περνούν απ' το οπτικό σου πεδίο, διαθέτουν σπάνιους συνδυασμούς χρωμάτων, με φόντο τον λαμπερό ουρανό, τους γκρεμούς, τα έρημα λαγκάδια.

Καλότυχτοι οι άνθρωποι που με λαχτάρα περιμένουν την ώρα αυτή, της απολύτρωσης, που ξελογιασμένοι τρέχουν να ξεπεζέψουν στον μαγευτικό τούτον κόσμο. Γιατί, εδώ μονάχα θα πνίξουν την όποια φροντίδα, θα απαλλαγούν αναμφοβήτητα από το άγχος της καθημερινότητας.

Εδώ θ' ακούσουν τα πουλιά να κελαηδούν ασταμάτητα. Θα δουν τα ρυάκια να δροσίζουν τη γη, τον ήλιο να χαρίζει τη θαλπωρή και στο πιο ασήμαντο λουλουδάκι. Θα αποκτήσουν ξανά το γλυκό τους χαμόγελο και με ξεκάθαρο το μυαλό και το σώμα, θα γυρίσουν στην πόλη να ριχτούν με νέα δύναμη στον σκληρό αγώνα της βιοπάλης.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας» - Ευρετήριο έτους 1995

—Λέκκος Ματθαίος, Ζαγορίσια τραγούδια αγάπης	210	7	—Σ.Ε., Δρόμοι - δυσφήμιση προς το Ζαγόρι	204	6
—Μακρής Ευριπίδης, Κατάλογος συγγραφέων με έργο για το Ζαγόρι	210	8	—Ζυγούρης Παναγιώτης, Γραφεία αποδήμων σε κάθε Νομαρχία	204	14
» » » » » »	211	8	—Λογοθέτης Νικ. - Σουκουβέλος Γεώρ., Το Ζαγόρι στο δρόμο της ανάπτυξης	205	
—Νόνας Σωτήρης, Το μοναστήρι της Αγίας Παρασκευής Σκαμνελίου	210	11	—Κεϊσόγλου Γ., Ο υπουργός τουρισμού στα Ζαγοροχώρια	205	4
—Σουσιόπουλος Διομήδης, Ο Βασιλικόδρομος	210	12	—Θεοδώρου Σάββας, Έλλειψη πινακίδων για τους επισκέπτες	205	5
—Φούσας Αντώνιος, Επερώτηση για το λαογραφικό μουσείο Κήπων	211	3	—Στεργιάδης Στέφανος, «Ερημώσατε τα ορεινά χωριά»	205	6
—Ένωση Ζαγορησίων Αθηνών, Υπόμνημα για το λαογραφικό μουσείο Κήπων	211	3	—Ρέμος Τάσος, Σύσκεψη φορέων στο Βρυσοχώρι	205	12
—Σκούρτη Ελένη, Η παράδοση ιστορία του Μεγακλή Σ.	211	5	—Έκκληση οικονομικής ενίσχυσης Εκκλ. Επιτροπής Κάτω Σουδενών	205	14
—Σ.Σ., Το κυκλάμινο	211	6	—Αλεξάκης Άρης, Το Ζαγόρι	206	1
—Κικόπουλος Μενέλαος, Τα εκατόχρονα του πλάτανου στο Πέρα Πηγάδι Ελαφοτόπου	211	7	—Δ.Π., Ασφαλτος και τουρισμός	206	11
—Δαλκαβούκης Βασίλειος, Εντράπελος διηγήσεις απ' το Μονοδέντρι	211	10	—Κογκούλης Ιωάννης, Ο δρόμος προς Λάιστα Ζαγορίου	206	12
—Γιαννακός Ευριπίδης, Ιστορήση Αγίου Νικολάου Τσεπελόβου	211	11	—Β.Τ., Ζαγόρι και τουρισμός	208	1
» » » » » »	212	11	—Χρόνης Αριστόβουλος, Πανζαγορισιακό Συνέδριο	208	3
—Οικονόμου Σ., Τα δωδεκάημερα στο Γεροπλάτανο	212	2	—Παπαναστασίου Γαβριήλ, Ανάπτυξη σε σεβασμό στην παράδοση	208	6
—Λέκκος Ματθαίος, Ένας μύθος της γιαγιάς μου	212	2	—Έκκληση των Ελατινών για οικονομική ενίσχυση	208	1
—Σκούρτη Ελένη, Το φως	212	5	—Βάγιας Παναγιώτης, Ημερίδα της ΤΕΔΚ στα		

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

Συνεργάτης - Θέμα	τεύχ.	σελ.
—Παγκρατίου Ελένη, Ευρωπαϊκά CAMPUS στο Ζαγόρι	250	3
—Κοινοτικό Συμβούλιο Βοβούσας, Έγκλημα το 2ο φράγμα Αώου - Βοβούσας	205	5
—«Φύση και Οικολογία», Ένα νέο S.O.S. για την Βάλια Κάλντα	205	6
— » » » , Παγκόσμια ημέρα περιβάλλοντος	206	11
—Σύλλ. Προστασίας Ηπειρωτικής φύσης, Δολώματα στρυχνίνης σκότωσαν μικρή αρκούδα	206	14
—Ευρωπαϊκό CAMPUS τουρισμού στο Ζαγόρι	208	12
—Σύλλ. Προστασίας Ηπειρωτικής φύσης, Το ξύλινο φυλάκιο στον πυρήνα του Εθν. Δρυμού Βίκου - Αώου	209	13
—Τσιατούρας Κων/νος, Το Ζαγόρι καλεί S.O.S	209	13
— «ΗΠΕΙΡΟΣ», Το Γρεβενήτι αντιδρά στην εκτροπή του Ζουρίκα	211	3
—«Φύση, και Οικολογία», Αρπακτούρος	211	7
—Μπούρης Γεώργιος, Ζαγοροχώρια	212	6

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Συνεργάτης - Θέμα	τεύχ.	σελ.
—Βαρζώκας Βύρων, Μικρά αλλ' όχι ασήμαντα » , » »		
—Χατζής Κων/νος, Το όνειρο του σιδηροδρόμου για την Ήπειρο	201	3
—Λαμπριδής Βασίλης, Σκέψεις γύρω απ' το Ζα- γόρι	204	3
—Τζαμπούρας Νίκος, Κατασκευή υποστέγου στο Γυφτόκαμπο	203	9
	204	4

—Σ.Ε., Δρόμοι - δυσφήμιση προς το Ζαγόρι	204
—Ζυγούρης Παναγιώτης, Γραφεία αποδήμων σε κάθε Νομαρχία	204
—Λογοθέτης Νικ. - Σουκουβέλος Γεώρ., Το Ζαγόρι στο δρόμο της ανάπτυξης	205
—Κεϊσόγλου Γ., Ο υπουργός τουρισμού στα Ζαγοροχώρια	205
—Θεοδώρου Σάββας, Έλλειψη πινακίδων για τους επισκέπτες	205
—Στεργιάδης Στέφανος, «Ερημώσατε τα ορεινά χωριά»	205
—Ρέμος Τάσος, Σύσκεψη φορέων στο Βρυσοχώρι	205
—Έκκληση οικονομικής ενίσχυσης Εκκλ. Επιτροπής Κάτω Σουδενών	205
—Αλεξάκης Άρης, Το Ζαγόρι	206
—Α.Π., Ασφάλτος και τουρισμός	206
—Κογκούλης Ιωάννης, Ο δρόμος προς Λαϊστά Ζαγορίου	206
—Β.Τ., Ζαγόρι και τουρισμός	208
—Χρόνης Αριστόβουλος, Πανζαγορισιακό Συνέδριο	208
—Παπαναστασίου Γαβριήλ, Ανάπτυξη σε σεβασμό στην παράδοση	208
—Έκκληση των Ελατινών για οικονομική ενίσχυση	208
—Βάγιας Παναγιώτης, Ημερίδα της ΤΕΔΚ στο Γρεβενήτι	208
—Ντιναλέξης Απόστολος, Η διεξαγωγή του Πανζαγορισιακού Συνεδρίου στον Ελαφότοπο	209
—Στάρα Αλίκη, Το πρόγραμμα LIFE για το Ζαγόρι	209
—Γκογιάννης Προκόπιος, Δημογραφικά, Κοινωνικά και Οικονομικά χαρακτηριστικά των χωριών του Ζαγορίου	209
—Κογκούλης Ιωάννης, Η Λαϊστά χωριό πλήρους κρατική εγκατάλειψης	210
—Χρόνης Αριστόβουλος, Το πολιτιστικό «κοίτασμα» στο Ζαγόρι	211
—Καπελλίδης Μανώλης, Εισήγηση για τον Εθνικό Δρυμό Βίκου - Αώου στην ημερίδα του Συνασπισμού	211
—Μητσιμάρης Φίλιππος, Αθήνα - Κεντρικό Ζαγόρι σε 6 ώρες	211
—Χριστοδούλου Κώστας, Το παρόν και το μέλλον του Ζαγοριού	212
—«ΗΠΕΙΡΟΣ», Ο Νομάρχης για το Ανατολικό Ζαγόρι	212
—Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Κεντρ. και Δυτικού Ζαγορίου, Πρόταση για χιονοδρομικό και τουριστικό κέντρο στην Κόνιτσα	212

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΜΑΣ - ΙΔΡΥΜΑΤΑ
ΣΥΛΛΟΓΟΙ

Συνεργάτης - Θέμα	Τεύχ.
— Ντιναλέξης Απόστολος , Απολογισμός της ΙΛΕΖ για το 1994	201
— Ο ρεπόρτερ , Η εκδήλωση για το κόψιμο της πίτας στην ΙΛΕΖ και το ΚΕΖ	201
— Θεοδώρου Σάββας , Τα σημαντικότερα γεγονότα στο Ζαγόρι το '94	201
— Πάσχος Νικόλαος , Φωτογραφική έκθεση στο	

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας» - Ευρετήριο έτους 1995

Τσεπέλοβο	201	4	—Σ.Θ., «Η φωνή του Γερσπλατάνου»	211	13
—Θεοδώρα Σάββας, Προβλήματα απ' τα χιόνια	201	5	—Σ.Ε., Ένα δίκαιο αίτημα της Κοινότητας Βω- βούσας	211	13
—Λήξη των εκδηλώσεων για τα 150 χρόνια της Ρι- ζαρείου Εκ. Σχ.	201	13	—Χριστοδούλου Γλυκερία, Θωμάς Μπαλτάς, ένας καλλιτέχνης στο Πάπιγκο	212	6
—Ένωση Ζαγορισίων Αθηνών, Έκδοση Ζαγορισί- ου Ημερολογίου	201	15	—Κικόπουλος Μενέλαος, Το αρχοντικό Βακαλο- πούλου, ένας παραδοσιακός ξενώνας στον Ελαφότοπο	212	12
—Σ.Σ., Δραστηριότητες Ζαγορισίων της διασπο- ράς	201	15	—Δ., Το 4ο Πανελλήνιο συνέδριο χημικών μηχα- νικών στο Πάπιγκο	212	13
—Θεοδώρα Σάββας, Νέα ξενοδοχειακή μονάδα στο Μονοδέντρι	201	16	—Σ.Ε., «Το Ζαγόρι μας» στον κόσμο	212	13
—Τζωρτζής Γ., Νέα ξενοδοχειακή μονάδα στο Πά- πιγκο	201	16	—Πολιτ. Σύνδεσμος Ζαγορισίων, Βραδιά Ζαγο- ρίσιου τσίπουρου	212	13
—Θεοδώρα Σάββας, Αξέπαινες πρωτοβουλίες των Πολιτιστικών μας Συλλόγων	203	1	—Β.Β., Νέα από το Δίλοφο	212	13
—Ντιναλέξης Απόστολος, Κληροδότση «Φίλιπ- πος και Άρτεμις Εμμανουήλ»	203	7	—«Ηπειρωτικός Αγών», Χρονιά επιτυχιών για τον Β. Ζωρδούμη	212	14
—«Τα Βουβουσιώτικα Νέα»	203	12			
—Ένωση Αποδήμων Ελαφοτόπου, Δραστηριότη- τες	203	12			
—Μέρτζιος Γεώργιος, Νέα της Λάϊστας	203	12			
—Πολιτ. Σύλλογος Τσεπέλοβου «Ο ΤΣΟΥ- ΦΛΗΣ», Αρχαιρείες	203	12			
—Τόλογλου Ανδρέας, Ο χορός της Αδελφότητας Καπεσοβιτών Αττικής	203	13	—«Τα Γιάννινα του Μεσοπολέμου», Τόμος Ζ', του Ιωάννη Νικολαΐδη	203	7
—Γιαννής Δημήτριος, Το κληροδότση της Αγγε- λικής Πατάζογλου	204	12	—Πανταζίδης Ξεν., «Η στοματολογία ανά τον κόσμο δια μέσου των αιώνων, του Αλε- ξάνδρου Τσουκανέλη	203	11
—Παπανικολάου Παναγιώτης, Δραστηριότητες Αδελφότητας Αγ. Μηνά	204	13	—«Τα Γιάννινα του Μεσοπολέμου», Τόμος Η', του Ιωάννη Νικολαΐδη	209	5
—Θεοδώρα Σάββας, Η εκδήλωση του ιδρύματος Λάτση στο Μονοδέντρι	204	13	—Θεοδώρα Σάββας, «Μ.Ε. Σύλλογος Κάτω Πε- δινών», του Βασίλη Τζιόβα	209	14
—Αναπτυξιακοί Σύνδεσμοι Ζαγορίου	204	14	— » » , «Οικονομικοί και κοινωνικοί μηχανισμοί στον ορεινό χώρο», του Γεωρ. Παπαγεωργίου	210	5
—Τζαμπούρας Νικόλαος, Το νέο Κοινοτικό Συμ- βούλιο Λάϊστας	204	14	— » » , «Μετοικισίες Ζαγορισίων», του Βασιλείου Δαλαβούκη	210	5
—Χ.Α.Δ., Τουριστική υποδομή στη Λάϊστα	205	2	— » » , «Ευάγγελος Βογαζιανός ο ποι- ητής, ο καλλιτέχνης, ο ταξιδευτής», του Γιάννη Σπανόπουλου	210	5
—Θ.Σ., Ένα ξεχωριστό Πάσχα φέτος στις Φρα- γκάδες	205	6			
—Σ.Θ., Πάσχα στο Ζαγόρι και αναπαράσταση του εθίμου «Ζαφείρης»	205	13			
—Λαμπρό φεστιβάλ στο Μονοδέντρι	206	6			
—Μάργαρης Β., Τρεις ηπειρωτικές εφημερίδες	206	13			
—Χρόνης Αριστόβουλος, Οι σύλλογοι αποδήμων Ζαγορισίων και η αποστολή τους	208	2			
—Νέα διοίκηση στον Πολιτιστικό Σύνδεμο Ζαγο- ρίσιων	208	17			
—Κοινότητα Σκαμελίου, Συγχαρητήρια στη Μα- ρία Γιαννακού	208	19			
—Σ.Ε., Πολιτιστικό καλοκαίρι στο Ζαγόρι	209	1			
—Ζώης Γιάννης, Ηπειρωτική - Ζαγορίσια γωνιά στη Λάρισα	209	6			
—Τσεκούρας Γιάννης, Πολιτιστικές εκδηλώσεις στους Κήπους	209	9			
—Υπαίθριο αμφιθέατρο Μονοδεντρίου	209	10			
—Η Ριζάρειος ευχαριστεί κοινό, Μ.Μ.Ε. και χο- ρηγούς	209	11			
—Εκδηλώσεις στο Μεσοβούνι	209	11			
—Θέατρο, ομαδική ζωγραφική και προβολές στο Πάπιγκο	209	14			
—Ο Γ. Μουτσόπουλος Γεν. Γραμματέας στο Υπουργείο Υγείας	209	14			
—Ντιναλέξης Απόστολος, Ενοικιαζόμενα δωμά- τια στο Κατέσοβο	209	15			
—Σακελλαρίδης Θανάσης, Βάπτιση στη Μονή Βι- σοκού	209	15			
			ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ		
			Συνεργάτης - Θέμα	τεύχ.	σελ.
			—«Τα Γιάννινα του Μεσοπολέμου», Τόμος Ζ', του Ιωάννη Νικολαΐδη	203	7
			—Πανταζίδης Ξεν., «Η στοματολογία ανά τον κόσμο δια μέσου των αιώνων, του Αλε- ξάνδρου Τσουκανέλη	203	11
			—«Τα Γιάννινα του Μεσοπολέμου», Τόμος Η', του Ιωάννη Νικολαΐδη	209	5
			—Θεοδώρα Σάββας, «Μ.Ε. Σύλλογος Κάτω Πε- δινών», του Βασίλη Τζιόβα	209	14
			— » » , «Οικονομικοί και κοινωνικοί μηχανισμοί στον ορεινό χώρο», του Γεωρ. Παπαγεωργίου	210	5
			— » » , «Μετοικισίες Ζαγορισίων», του Βασιλείου Δαλαβούκη	210	5
			— » » , «Ευάγγελος Βογαζιανός ο ποι- ητής, ο καλλιτέχνης, ο ταξιδευτής», του Γιάννη Σπανόπουλου	210	5
			ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ - ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΣ		
			Συνεργάτης - Θέμα	τεύχ.	σελ.
			—Γιαννάκος Ευριπίδης, Βασίλειος Ράδος	201	4
			—Σκοτάκη Ελένη, Βασίλης Τσιμπάρας	201	8
			—Βούδα Στέλλα, Παναγιώτης Τζιόβας	201	18
			—Β.Β., Παντελής Ζώης	201	18
			—Δέσπας Δημήτριος, Κατίνκω Τόλη	201	18
			—Πασπαλιάρης Φάνης, Γιώργος Ζουμπούλης	201	18
			—Καρέτσος Δημήτριος, Λεάνδρος Καραγιαννί- δης	201	19
			—Σακελλαρίου Τάκης, Βασίλης Βλαχόπουλος	201	19
			—Νικολαΐδης Ιωάννης, Κώστας Κουτούδας	203	14
			—Παπαϊωάννου Γιάννης, Χαρίλαος Πρωτοσυ- γγέλλου	203	14
			—Ζαχάκης Γιώργος, Κίμωνας Οικονόμου	203	14
			—Χρόνης Αριστόβουλος, Ελένη Θ.Βούδα	204	15
			—Τζιόβας Βασίλης, Μοιρολόι στ' αδέρφια μου	205	9
			—Ζαμπιλιά Ελευθερία, Μοιρολόι στον Κωστάκη	205	9
			—Ζωρδούμης Περικλής, Στο χαμό του φίλου μου δασκάλου	205	9
			—Βλαχογιάννης Ιωάννης, Νίκος Παπασιτίλος	205	14
			—Καρέτσος Δημήτριος, Μιχαλάκης Σακελλαρίδης	205	14

Της Γλυκερίας Αθ. Χριστοδούλου

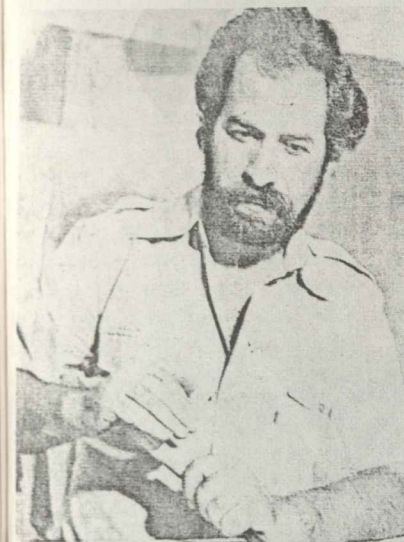
- **Δαμπρίδης Βασίλης**, Χιονισμένο μου χωριό
- **Ζωρδούμης Περικλής**, Κοσμογονία
- **Βούρης Γιώργος**, Ένα κερί αναμμένο
  - » » , Ο σημερινός στρατηγός
  - » » , Ο ερχομός - Προφητεία 2
- **Μυρσίνης - Μάνθος**, Ραμαζονή πρωτοχρονιάς
- **Ζωρδούμης Περικλής**, Στον Ιωάννη Λαμπρίδη
- **Κρεμμύδας Δημήτρης**, Παμβώτιδα
- **Κεσίτη Μαρία**, Ανοιξιάτικο
- **Φανίκα - Πανταζή Ιωάννα**, Πασχαλινό
  - » » » , Η θεία αγάπη Σου
- **Καρβούνης Χρήστος**, Ενότητα
- **Καψάλης Φωκίων**, Η σήψη
- **Τσακαλογιάννη Αρσινόη**, Συρανό, Πινόκιο, Κιχώτης
- **Καρβούνης Χρήστος**, Γύρισε
- **Βαρζώκας Βύρων**, Το φεγγάρι
  - » » , Το αστεράκι
- **Μπούρης Γεώργιος**, Ελλάδα, χαλάλι σου
- **Ντιαλέξης Ευριπίδης**, Οι μανάδες του '40
- **Ματσόπουλος Φάνης**, Χριστούγεννα
- **Μαρία Τσίλη**, Περιμένοντας Χριστούγεννα

Ο Θωμάς Μπαλτάς έλαβε μέρος σε ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και σε πόλεις του εξωτερικού. Επί-

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΚΑΣ

Ας είναι τούτα τα λίγα λόγια, ένα μνημόσυνο στην
 βαστούν φίλου και χωριανού Γεωργίου Βίκα και υπόσχεση πως όλοι
 μας θα τον θυμόμαστε πάντα με αγάπη. Και ας γίνει αναλαφρο το
 γιαννιώτικο χώμα που τον σκεπάζει. Αιωνία του η μνήμη

Θ.Σ.

Ο Θωμάς Μπαλτάς σε ώρα δουλειάς

να πραγματοποιήσει εκπληκτική. Η γρήγορη απ' αυτές δηλώνει ότι η τέχνη του Θωμά Μπαλάτ «πρέπει να αποκομίζει το μοιραίο δίκτυο που πλένει πάνω στο πέταγμα, σαν μυθοπλαστικές πεταλούδες τις παράξενες στιγμές που δεν προσέχει ο κοινός άνθρωπος». Αντίς οι στιγμές εμφανίζονται με κοιλίες διακυμάνσεις στα «πρόσωπα» αυτά και παρουσιάζονται μπροστά σου ανάλογα με την ψυχική σου κατάσταση.

Ένα άλλο μέρος της δουλειάς του, οι Αγιογραφίες, αποτελούν έναν συνδυασμό ξυλογλυπτικής, ζωγραφικής και πυρογραφίας. Οι μορφές των αγίων υποβάλλουν σε όποιον τις παρατηρεί για αρκετή ώρα μια ηρεμία δυναμική και όχι στατική. Η τεχνική τους και το ύψος τους ανάγονται κυρίως στη Βυζαντινή παράδοση αλλά οι αγιογραφίες όπως και τα υπόλοιπα έργα διαθέτουν ανεπανάληπτα παρουσία που εμπεριέχει πολλή αλ-

Ήταν μακρύς και δύσκολος ο δρόμος της αναγνώρισης και της επιτυχίας για τον Θωμά Μπαλά. Μεγάλωσε και πήγε σχολείο στα μετακατοχικά χρόνια στα αναχώματα οι συνθήκες ήταν αρκετά σκληρές. Όμως από την παιδική του ηλικία ένιωθε την ανάγκη να δημιουργήσει με το σκάκι του ελεύου ή της πέτρας μορφή «εκ του μη όντος», να πνευματοποιήσει την ύλη που είχε μπροστά του. Η πλούσια Ξυλογλυπτική παράδοση της ιδιαίτερης πατρίδας του της Θεσσαλίας που επηρέασε βαθιά και τον έδωσε σημαντική έμπνευση για τη μέτεπτα καλλιτεχνική του δημιουργία.

Η πραγματική εκπληκτική. Η κάθε μια απ' αυτές δηλώνει ότι η τέχνη του Θωμά Μπαλά «πρέπει να αποτελεί το μοραίο δέχτη που πλένει πάνω στο πέταγμα, σαν μυοστηρίδες πεταλούδες τις παράξενες στιγμές που δεν προσέχει ο κοινός άνθρωπος». Αντές οι στιγμές εμφανίζονται με ποικίλες διακυμάνσεις στα «πρόσωπα» αυτά και παρουσιάζονται μπροστά σου ανάλογα με την ψυχική σου κατάσταση.

Ένα άλλο μέρος της δουλειάς του, οι Αγογιόγραφες, αποτελούν ένα συνδυασμό Ξυλογλυπτικής, ζωγραφικής και πυρογραφίας. Οι μορφές των

Μετά το Γυμνάσιο ο Θωμάς Μπαλάς φοιτά στη Σχολή Δοξιάδη και κατόπιν ασχολείται επαγγελματικά με την Αρχιτεκτονική μελέτη και την εσωτερική διακόσμηση επί δέκα (10) χρόνια. Παράλληλα συμπληρώνει τις μελέτες του για τη

- 1.— **Μάνθου Κ. Οικονόμου**: Ευεργέτες-δωρητές των χωριών του Ζαγορίου μέχρι του 1940, Αθήνα 1980
- 2.— **Πέτρον Αποστολίδη**: Όσα θυμάμαι 1900-1969 (Α' τόμος), Αθήνα 1981
- 3.— **Πέτρον Αποστολίδη**: Όσα θυμάμαι 1900-1969 (Β' τόμος), Αθήνα 1983
- 4.— **Ευριπίδη Βουλοδήμου**: Ελεγχόμενη κινητική περιοχή, Γιάννινα 1981
- 5.—   »   »   : Ζαγορίσιος αχός (Δημήματα), Γιάννινα 1981
- 6.—   »   »   : Το Κατέσοβο σε φωτογραφίες, Γιάννινα 1981
- 7.— **Κώστα Π. Λαζαρίδη**: Το χωριό μου το Κουκούλι, Δ' Ηλιοφάνεια του, Γιάννινα 1984
- 8.— **Κώστα Π. Λαζαρίδη**: Βοτανικά λαογραφικά στοιχεία, Γιάννινα 1986
- 9.— **Ιωάννη Νικολαΐδη**: Μνήμες του '40, Γιάννινα 1985
- 10.— **Κώνιν Ε. Οικονόμου**: Τοπωνυμικό Ζαγορίου, Γιάννινα 1986
- 11.— **Αθανασίου Σακελλαρίδη**: Οι Φραγκάδες, Γιάννινα 1988
- 12.—   »   »   : Η Καλυντά μας, τριμηνιαίο περιοδικό
- 13.— **Κώστα Ι. Βαρβόκα**: Ιωαννούτσος Καραμεσίνης, Γιάννινα 1988
- 14.— **Μενελάου Κισοπούλου**: Ελαφότοπος (Τσεβέρη), Γιάννινα 1991
- 15.— **Δελτία του Κέντρου Ερευνών Ζαγορίου** από 1 ως 13, Γιάννινα 1981 ως 1987
- 16.— **Συνέδριο παραδοσιακής αρχιτεκτονικής στο Σκαμνέλι Ζαγορίου** την Μάρτη του 1980
- 17.— **Πρακτικά Οικολογικής συνάντησης στο Γρεβενίτι Ζαγορίου** τον Σεπτέμβριο του 1980.
- 18.— **Πορίσματα συνεδρίου παραδοσιακής αρχιτεκτονικής**, Γιάννινα 1982
- 19.— **Γεωργίου Α. Μέρτζιου**: Λαϊτά Ζαγορίου Ιωαννίνων, Θεσσαλονίκη 1991
- 20.— **Μίχως Κουκουλίδης**: Τραγούδια, δάκρυα, στεναγμοί, Βόλος 1991
- 21.— **Δημήτριος Παπαγιαννόπουλος**: Δίκωροφο Ζαγορίου, Αθήνα 1994.
- 22.— **Κ.Ε.Ζ.**: Χρήσιμη γης στο Ζαγόρι, Ιωάννινα 1984
- 23.— **Κ.Ε.Ζ.**: Τα ιστορικά χωριά της Ζώνης Ιωαννίνων 1984

- 1.—**Φρίξον Τζιόβα**: Σίνα 4 Γιάννινα, μορφέι να προμηνεύτει σε χαμηλές τιμές, τα παρακάτω βιβλία, για εμπλουτισμό της Ζαγορίσιας Βιβλιοθήκης σας. Είνα όλα γραμμένα από Ζαγορίσιους συγγραφείς κι ασχολούνται με κάποιον θέμα απ' το Ζαγόρι.
Γιάννινα 1980 (Α' Έκδοση)
- 2.—**Ιωάννου Λαμπρίδη**: Επιμνημόσυνοι λόγοι για τον Χατζή Καλινίκου, (Ανάτυπο) 1982
- 3.—**Κώστα Π. Λαζαρίδη**: Συμβολή στην ιστορία του Ζαγοριού, Γιάννινα 1982
- 4.—**Κώστα Ι. Βαζζώκα**: Ζαγορίσια δημοτικά τραγούδια, Γιάννινα 1982
- 5.—**Κώστα Π. Λαζαρίδη**: Το Ζαγόρι και η Γυναίκα της Πίνδου, Γιάννινα 1978
- 6.—**Ευριπίδη Γιαννακού**: Ζαγόρι ιστορία και ζωή, Γιάννινα 1963
- 7.—**Στάθη Λαμπρίδη**: Επάνω Σουδενά Ζαγοριού, Γιάννινα 1984
- 8.—**Στάθη Λαμπρίδη**: Ο πάνω-Σουδενιώτης Νικ. Χ. Γεωργιάδης, Γιάννινα 1984
- 9.—**Ευριπίδη Γιαννακού**: Το Μοναστήρι του Αγιάνην στο Ρογκοβό, Γιάννινα 1985
- 10.—**Κώστα Ι. Βαζζώκα**: Βίκος, το ωραιότερο φαράγγι της Ευρώπης, Γιάννινα 1985
- 11.—**ΙΑΕΖ**: Πρακτικά Α' Συμποσίου Λόγου, ο λόγος για το Ζαγόρι, Γιάννινα 1986
- 12.—**ΙΑΕΖ**: Πρακτικά Α' Συμποσίου Λόγου, ο λόγος για το Ζαγόρι, Γιάννινα 1988
- 13.—**Φρίξον Τζιόβα**: Κατάλογος συγγραφέων περιοχής Ζαγοριού, Γιάννινα 1990 (Β' Έκδοση)
- 14.—**Αποστόλου Ντινιλέξη**: Ευετήριο ύλη του περιοδικού «Το Ζαγόρι μας», Γιάννινα 1993

Το Αρχοντικό Βακαλόπουλου (παραδοσιακός ξενώνας Ελαφότοπου)

ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΣΤ. ΚΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

1. ΤΟ ΧΤΙΣΙΜΟ ΤΟΥ

Το αρχοντικό Βακαλόπουλου είναι ένα από τα μεγαλύτερα και συγχρόνως ωραιότερα αρχοντικά του χωριού Ελαφότοπος (Τσερβάρι). Χτίστηκε στα 1894-96 με παράδες του ταξιδεμένου στο Κνιάζεβατς της Σερβίας Νικολάου Ανδρ. Βακαλόπουλου στην ανατολική άκρη του χωριού, στον πάνω μαχαλά, στο δρόμο τ' «Αϊ-Θανάση Αριθ. 7». Στην πρόσοψη της δυτικής πλευράς του καταμεσής και κατάκορφα φέρνει χαραγμένη την παρακάτω επιγραφή κτίσης του:

1894/6

N.A. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

2. Η ΔΩΡΕΑ ΤΟΥ

Ύστερα από το θάνατο του κτήτορα οι γιοι κι οι κόρες του Αθανάσιος, Ανδρέας, Απόστολος, Αντιγόνη και Πουλχερία με το από 20-3-1963 δωρήτήριό τους, που επικυρώθηκε με το υπ' αριθ. 7343/18-11-1964 συμβόλαιο του συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης Νικολάου Ι. Καραστεργίου, δώρισαν το αρχοντικό του στην κεντρική εκκλησία του Αϊ-Νικόλα, για να γίνει Οικοκυρική Σχολή, μια που το Παρθεναγωγείο του κληροδοτήματος Απόστολου Αλ. Σολωμού είχε καταρρεύσει από το 1961.

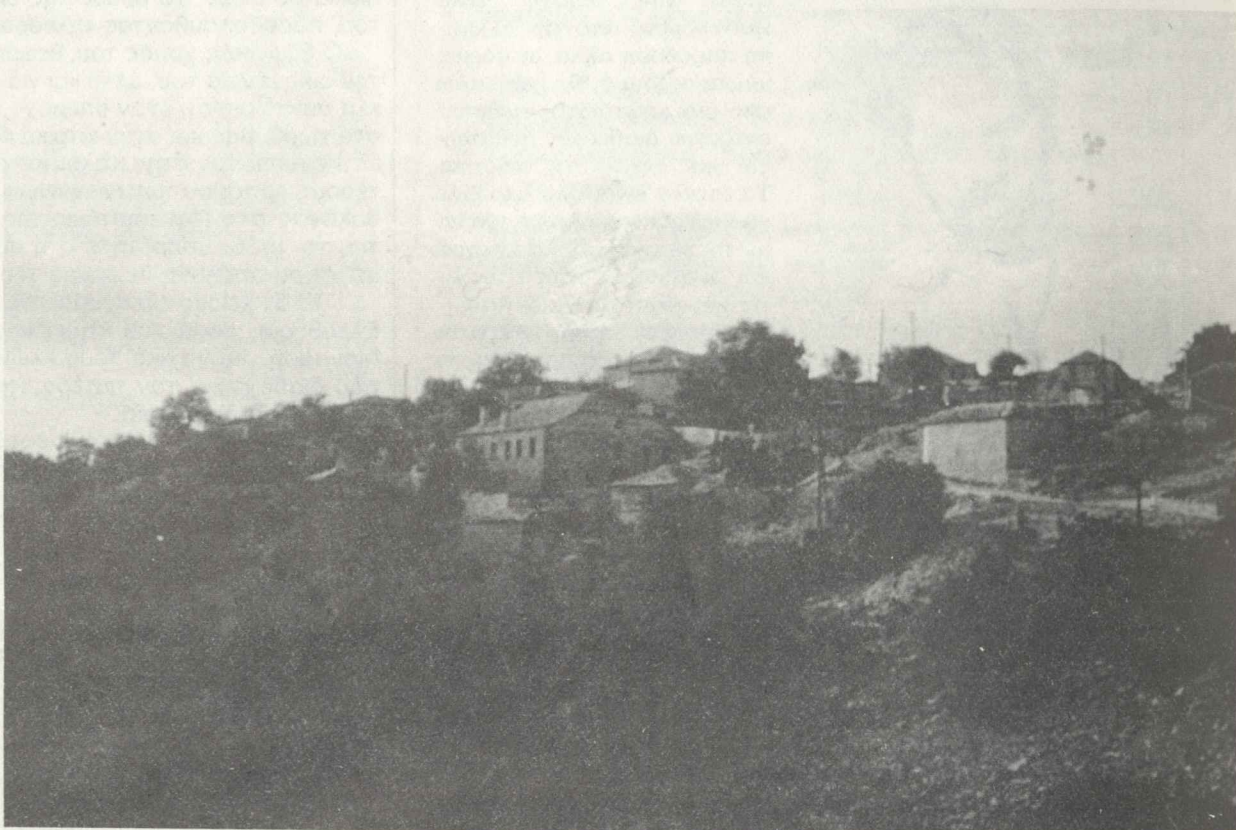
3. Η ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ

Πα λόγους ανεξάρτητους από τη θέληση των δωρητών δεν κατέστη δυνατή η χρησιμοποίηση του αρχοντικού Βακαλόπουλου για τη στέγαση της Οικοκυρικής Σχολής. Έτσι στα αμέσως επόμενα χρόνια η συντήρησή του κατάντησε προβληματική. Στα 1969 με συνεισφορά των Ελαφοτοπιτών της παροικίας Ιωαννίνων έγινε για 5.000 δρχ. το γύρισμα της στέγης του αρχοντικού κι αποτράπηκε η κατάρρευση του. Στα 1977 μ' ενέργεια της Ένωσης Αποδήμιων Ελαφοτόπου το εθνικό ίδρυμα «Βασιλεύς Παύλος» με την υπ' αριθ. 7065/204/8-11-1977 απόφαση του επιχορήγησε το αρχοντικό με το ποσό των 40.000 δρχ., με τις οποίες ανακαινίστη-

καν από βόλι δυο μαντζάτα του στον α' όροφο. Αλλά κι η εκκλησιαστική επιτροπή του Αϊ-Νικόλα έκανε ορισμένες επισκευές κι αναγκαίες συντηρήσεις στο οίκημα, μάλιστα στη διάρκεια της εκεί διαμονής του παπά του χωριού Σπυρίδωνα Μ. Σταλικά.

λου είναι η ημιτρώροφο και σαν ξενώνα δυνάμει 16 κλινών. Έτσι στο ισόγειο διαθέτει μια ευρύχωρη πλακόστρωτη σάλα και ξεβρόδεξιά της όλους τους βοηθητικούς χώρους, μια μεγάλη τραπεζαρία με τζάκι, ένα μαντζάτο (υπνοδωμάτιο) για το προσωπικό, ένα μαγειριό

του λαχαταράει να δεχτεί και να φιλοξενήσει στ' όμορφο περιβάλλον τουτους Ελαφοτοπίτες της διασποράς που ζουν στις πολυπληθείς παροικίες των Γιαννίνων, της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, αλλά κι όσους διαμένουν στις άλλες πόλεις της Ελλάδας, όπως το Βόλο, τις

Νοτιοανατολική άποψη του Ελαφοτόπου με τον ξενώνα

4. Η ΑΝΑΠΑΛΑΙΩΣΗ ΤΟΥ

Το αρχοντικό Βακαλόπουλου με το υπ' αριθ. 16493/14-6-1985 συμβόλαιο του συμβολαιογράφου Ιωαννίνων Ιωάννου Κ. Λέντζαρη εκμισθώθηκε από την εκκλησιαστική επιτροπή του Αϊ-Νικόλα για μια 20/ετία αντί 120.000 δρχ (500 δρχ. το μήνα) στην κοινότητα Ελαφοτόπου με σκοπό τη μετατροπή του σε παραδοσιακό ξενώνα σύμφωνα με σχετική μελέτη του Ε.Ο.Τ. (Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού). Έτσι άνοιξε ο δρόμος για την αναπαλαίωσή του. Στα 1988-95 λοιπά, αφού αναπαλαιώθηκε για 35.000.000 δρχ. κι εξοπλίστηκε για 5.000.000 δρχ. μ' έξοδο του ΕΟΤ και του Νομαρχιακού Ταμείου Ιωαννίνων, μετατράπηκε σε παραδοσιακό ξενώνα.

5. Η ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ

Το αρχοντικό Βακαλόπου-

(κουζίνα), μια αποθήκη και δυο λουτρά. Στον α' όροφο έχει μια θεόρατη κρεβάτια (σαλόνι) και ξεβρόδεξιά της πέντε μαντζάτα με τρία τζάκια. Στο β' ημιώροφο (σοφίτα) υπάρχουν δυο μαντζάτα. Το αρχοντικό ακόμα είναι εφοδιασμένο με πηγαίο νερό, ηλεκτρικό φως, τηλέφωνο, αμαξιτό δρόμο ως την πόρτα του και πέρα από τα τέσσερα τζάκια του με κεντρική θέρμανση (καλοριφέρ).

6. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ

Το χινόπωρο του 1995 το αρχοντικό Βακαλόπουλου με πλειοδοτική δημοπρασία νοικιάστηκε από την κοινότητα σαν ξενώνας στον Απόστολο Κέρτση για τρία χρόνια με ενοίκιο 85.000 δρχ. το μήνα και την 1-12-1995 άρχισε η λειτουργία του. Έτσι έτοιμο τώρα πια με ορθάνοιχτες τις πύλες

Σέρρες, τα Τρίκαλα κ.τ.λ. Ακόμα είναι πρόθυμο να δεχτεί και να φιλοξενήσει τους Ζαγορίσιους, τους Ηπειρώτες κι όλους ανεξαίρετως τους Έλληνες, που ζουν στ' άλλα διαμερίσματα της χώρας, αλλά και τους ξένους, που επισκέπτονται κάθε χρόνο το Ζαγόρι και κονεύουν στα χωριά του.

Ο ένοικος του ξενώνα μπορεί στο διάστημα της εκεί παραμονής του να επισκεφτεί τ' αξιοθέατα του χωριού, όπως τις εκκλησίες του χτισμένες, η Παναγία στα 1615/16, ο Αϊ-Γιώργης στα 1805 κι ο Αϊ-Νικόλας στα 1857, το Λαογραφικό Μουσείο που λειτουργεί από το 1993, τις λαϊκές περίτεχνες βρύσες του πελεκημένες, το Πηγάδι στα 1899, το Περα-Πηγάδι στα 1902 κι η βρύση του Κώστα Γκράτζιου στα 1985 και το Κάστρο χτισμένο τον 4-3 π.Χ. αιώνα.

Άκυρες οι εκλογές στο Βραδέτο

Το Διοικητικό Πρωτοδικείο Ιωαννίνων (τριμελές) με την υπ' αριθ. 22/1995 απόφασή του κυρώσει ως άκυρη τη διενέργεια εκλογών στην κοινότητα Βραδέτου Ιωαννίνων, οι οποίες ως γνωστόν διεξήχθησαν στις 16 Ιουλίου 1995, «λόγω παράνομης χρησιμοποίησης των εκλογικών καρτών (παρατηρημάτων) έτους 1995». Ο χρόνος διεξαγωγής των αναληπτικών εκλογών θα καθοριστεί προσεχώς.

Η Μαντώ στα Ζαγοροχώρια

Στα Ζαγοροχώρια των Ιωαννίνων έμεινε δύο ημέρες η γνωστή τραγουδίστρια Μαντώ για τις ανάγκες του γυρίσματος του νέου της βιντεοκλίπ.

Τα γυρίσματα έγιναν στη χαράδρα του Βίκου στο Βοϊδομάτι και σε πανέμορφα χωριά της περιοχής του Ζαγορίου. Περιπέτειες μάθαμε όμως ότι είχε η Μαντώ αφού ο καιρός ήταν «άγριος» και το μέρος ως γνωστόν δύσβατο. Πάντως τέλος καλό όλα καλά και σύντομα αναμένεται να δούμε τα βιντεοκλίπ με τις ομορφιές της περιοχής μας και φυσικά τα τραγούδια της Μαντώ.

ΣΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ ΕΓΙΝΕ ΤΟ 4ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΧΗΜΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ (ΚΑΤΑΛΥΣΗ)

Την 6η και 7η Οκτωβρίου έγινε στο Πάπιγκο το 4ο Πανελλήνιο συνέδριο των Χημικών Μηχανικών που ασχολούνται με την κατάλυση.

Η οργάνωση υπήρξε άψογη από πάσης πλευράς. Το Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στην Κοινοτική Βιβλιοθήκη η οποία ευγενώς παρεχωρήθη από την Κοινότητα και διακοσμήθηκε από τους οργανωτές για να είναι η παραμονή άνετη και ευχάριστη. Παραβρέθηκαν διακεκριμένοι καθηγητές Παν/μιών και επιστήμονες από τα Παν/μια Αθηνών, Θεσ/νίκης, Πατρών και Ιωαννίνων καθώς και από Αγγλία, Γερμανία, Βέλγιο, Ελβετία, Αργεντινή, Μαρόκο και Κίνα. Οι σύνδεδροι παρουσίασαν εργασίες που ήταν αποτέλεσμα ερευνών και που δια πρώτη φορά ανακοινώνονταν και ήταν παγκοσμίως ενδιαφέροντος. Οι ομιλίες καθώς και η συζήτηση γινόνταν στην Αγγλική Γλώσσα το δε συνέδριο είχε πλήρη επιτυχία.

Το μεσημέρι κατά τις ώρες διακοπής των εργασιών από ώρα 1 1/2 - 3 1/2 όλοι οι σύνδεδροι εκατόν περίπου τον αριθμό παρακάθησαν σε γεύμα στην πλατεία του Αγ. Γεωργίου κάτω από τον πλάτανο. Η ημέρα ήταν ηλιόλουστη σχεδόν καλοκαιριάτικη. Τα φαγητά τα ανέλαβαν και τα ετοί-

ΞΕΝΩΝΑΣ

«ΤΟ ΚΑΠΕΣΟΒΟ»

Πέτρος Φίτσιος
ΚΑΠΕΣΟΒΟ - ΖΑΓΟΡΙΟΥ
τηλ. 0653 - 51347 - 48

Νέα από τον τόπο μας

μασαν οι αδελφοί Ιωαννίδη στους οποίους αξίζουν συγχαρητήρια διότι επέτυχαν απόλυτα στο σκοπό τους. Προσεφέρθησαν πατιγκιώτικες παραδοσιακές specialites ήτοι: σαλάτες ντόπιες, γαλοτύρι υπέροχο, φέτα τυρί ψημένο στο αλουμινόχαρτο με ρήγανη και πιπέρι, ακολουθήσαν πιατέλλες με πατιγκιώτικες γίγαντες ψημένες στο φούρνο, μετά δε αθρόονες πιατέλλες με θαυμασίες χορτόπιτες, τυρόπιτες, κροστί Ζίτσας. Τέλος δε μοσχάτα μαύρα σταφύλια. Εκτός από τους συνέδρους παρακάθησαν προσκεκλημένοι οι πρόεδροι: της Κοινότητας, του ορειβατικού Συλλόγου, του κληροδοτήματος και ο αντιπρόεδρος του εξωραϊστικού Συλλόγου Πατίγκου. Επίσης ο τ. πρόεδρος της Κοινότητας κ. Χριστόδουλος Στουκίδης ο οποίος μαζί με τον καθηγητή Παν/μιου Ιωανν/νων κ. Πομόνη εργάστηκαν με ζήλο και επιμονή ώστε η διαμονή, διατροφή και γενικώς η παραμονή των συνέδρων να είναι ευχάριστη και άνετη από κάθε πλευρά, αυτό δε τα επέτυχαν απόλυτα.

Τις ευχαριστίες επίσης και τα συγχαρητήρια τα μάζεψε ο καθηγητής Παν/μιου Θεσ/νίκης, χημικός Μηχ/κός κ. Μιχάλης Στουκίδης ο οποίος ήταν και η αιτία να γίνει το συνέδριο στο Πάπιγκο και ο οποίος κατάφερε να πείσει το προεδρείο του Συλλόγου στο οποίο είναι αντιπρόεδρος να γίνει η εκδήλωση αυτή στο χωριό του. Εκ των υστέρων όλοι οι σύνδεδροι δικαίωσαν την επιμονή του αυτή, σε σημείο που έριξαν την ιδέα όλα τα μέλλοντα συνέδρια να γίνονται στο πανέμορφο Πάπιγκο που πράγματι τους μάζεψε. Ας το ελπίζουμε.

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» στον ΚΟΣΜΟ

(Με αφορμή ένα τηλεφώνημα)

— Στο φύλλο Ιουλίου-Αυγούστου (207-208) γράψαμε, («πρόσ-ντας αφορμή από ένα ρεπορτάζ της «Ελευθεροτυπίας») για το Κέντρο «Ζαφείριον» στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου του συμπατριώτη μας ΠΕΡΙΚΛΗ ΤΣΑΠΑΡΗ (Ανω Σουδάν), φροντίζοντας να φτάσει «το Ζαγόρι μας» και στον ίδιο.

— Μετά από λίγες μέρες ένα τηλεφώνημα από τη μακρινή Αλεξάνδρεια μας ξάφνιασε ευχάριστα και μας συγκίνησε. Ήταν ο αγαπητός Περικλής που θέλησε να μας ευχαριστήσει, αλλά και (όπως είπε) να «μαλώσει» και μας και τον ίδιο, γιατί τόσα χρόνια αγνοούσε το περιοδικό μας. «Με γεμίσατε χαρά, συγκίνηση, κι ένα σωρό μνήμες» μας είπε συγκινημένος και «θα το περιμένο με λαχτάρα κάθε μήνα».

— Κάτι τέτοια γεμίζουν κι εμάς χαρά και ικανοποίηση, γιατί το περιοδικό μας με τον καιρό φτάνει όλο και σε περισσότερους Ζαγορίσιους όπου ζουν, δένοντάς τους νοερά με τον τόπο τους.

Η Σ.Ε.

Βραδιά Ζαγορίσιου

Τσίπουρου ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ

Το Σάββατο 2 Δεκεμβρίου, ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορίσιων διοργάνωσε στο Πνευματικό του Κέντρο, Χρηστοβασιλή 8, την καθιερωμένη πια «βραδιά Ζαγορίσιου τσίπουρου», μια γιορτή που γνώρισε πολύ μεγάλη επιτυχία.

Το Δ.Σ. προσπάθησε και κατάφερε να προσελκύσει μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων τόσο με την ποικιλία και αβθονία των εκλεκτών εδεσμάτων και ποτών που πρόσφερε αναλογικά με την χαμηλή τιμή της πρόσκλησης (μόλις 1.500 δρχ.), όσο και με την μουσική επένδυση της γιορτής από τους περίτεχνους δακτυλισμούς και εμπνεύσεις του Γρηγόρη Καψάλη και τα γλυκά κελάρια της φωνής του Γιάννη Παπακώστα.

Η προσέλευση του κόσμου, ξεπέρασε τα αναμενόμενα. Αρκετοί ήταν αυτοί, που προσελθόντες καθυστέρημένοι δεν κατάφεραν να βρουν θέση και αποχώρισαν δίχως να μπορέσουν να απολαύσουν αυτά που πρόσφερε η βραδιά.

Αφού όλοι γεύτηκαν αρχικά τα πλούσια σπιτίσια φαγητά του μποφέ, πολλά από τα οποία διανεμήθηκαν, προέφεραν κυρίες, μέλη του Συνδέσμου, ξεκίνησαν το γλέντι που κράτησε ως τις 03:30 το πρωί.

Ακούστηκαν, τραγουδήθηκαν και χορεύτηκαν όλες οι Ζαγορίσιες μελωδίες και μόνο τέτοιες, σε σημείο που να μπορεί κάποιος να ισχυριστεί ότι ήταν μια βραδιά Ζαγορίσιων παραδοσιακής μουσικής υψηλών προδιαγραφών.

Πάνω από όλα ήταν μια αχώμη σεμνή και επιτυχημένη εκδήλωση του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορίσιων που δέχτηκε πολλά συγχαρητήρια όταν όλοι αποχώρισαν ευχαριστημένοι και ικανοποιημένοι. Κατάφερε, στη ζεστή και φιλική ατμόσφαιρα, να διακοπώσει τη διαπροσωπική επι-κοινωνία μελών και φίλων μεταξύ τους, να συμβάλει στην οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης και φιλίας, να βοηθήσει στην απομάκρυνση από τα προβλήματα της καθημερινότητας έτσι και για λίγη ώρα, αλλά και να ψυχαγοήσει με τον τρόπο που μόνο ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορίσιων ξέρει και μπορεί.

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΛΟΦΟ

Α. Φέτος στο Δίλοφο έγιναν τα εξής έργα:

1. Από το Δημόσιο:

α) Ασφαλτοστρώθηκε ο δρόμος (1.500 μ.) από τη διακλάδωση ως το χωριό. Το έργο έγινε από την Εταιρεία Α/φών Ζιάκκα, που ασφαλτοστρώνει και το δρόμο προς τους Φραγκάδες.

β) Διαπλατύνθηκε ο δασικός δρόμος από την Αγία Παρασκευή ως τη συμβολή του με το δρόμο προς Βίτσα (Μνήμα τούρκου).

γ) Διανοίχτηκε δασικός δρόμος από τα «Γεφυρίτσα» ως το εξωκλήσι της Παναγίας (περίπου 1.500 μ.).

2. Από την Κοινότητα:

α) Επισκευάστηκε (έγινε καινούργια) η στέγη της πόρτας (οβόρου) του Παρθεναγωγείου (της μόνης που μένει από το κτίριο).

3. Από τους χωριανούς:

α) Επισκευάστηκε το εξωκλήσι της Αγίας Παρασκευής. Συγκεκριμένα: ξαναχτίστηκε ο βόρειος και ανατολικός (ιερό) τοίχος (15 μ.), έγιναν τα επιχρίσματα (σοβάδες) σ' όλο το εσωτερικό του, ασπρίσματα με πλαστικό, ελαιοχρωματισμοί και συμπληρώθηκε το ταβάνι (στο Ιερό). Αγοράστηκαν παραπετάσματα για τις δύο πύλες. Συνολική δαπάνη 640.000 δρχ. τα ασπρίσματα και οι ελαιοχρωματισμοί με προσοπτική εργασία.

β) Κατασκευάστηκε ταβάνι στο εξωκλήσι του Αγίου Νικολάου με δαπάνη και προσωπική εργασία του Νίκου Τσαντήλα.

γ) Στη μεγάλη αίθουσα του σχολείου αντικαταστάθηκαν οι σαρακομένες κολώνες (8) με τα κιονόκρανα και έγινε καινούργια η πόρτα. Δαπανήθηκαν 180.000 δρχ. από τις οποίες τις 100.000 διέθεσε κ. Θάλεια Μιχαηλίδη και τις 80.000 ο Σύλλογος.

δ) Αντικαταστάθηκαν όλοι οι κοινωί λαμπτήρες του κοινοτικού φωτισμού (σπουδαιότητες) με ηλεκτρονικούς. Τα χρώματα για την προμήθειά τους (100.000 δρχ.) διέθεσε πάλι κ. Θάλεια Μιχαηλίδη και την τοποθέτηση έκανε ο Κώστας Καρακώστας. Και το χωριό έλαμψε.

Β. Πορτές

1. Το πανηγύρι το Δεκαπενταύχιστο το γάλας η βροχή. Μόνο το βράδυ της προμονής γλέντησαν οι χωριανοί.

2. Λειτουργήθηκαν και τελεστηκαν αγιασμοί, όπως κάθε χρόνο στα εξωκλήσια Αγ. Παρασκευής, Σωτήρος και Παναγίας (Πετρίτσα). Στο τελευταίο εφάλη και τρισάγιο, ως συνήθως, στους τάφους που βρίσκονται εκεί (παλιός οικισμός).

3. Τον Άγιο Μηνά, επέτειο του βομβαρδισμού του χωριού το '40, στο ομώνυμο εξωκλήσι έγινε με τη συμμετοχή πολλών προσκυνητών (χωριανών κι άλλων) λειτουργία με αγιογραφία και αγιασμός. Πολλοί πρόσφεραν και γλυκά.

Γ. Ανακαίνιση

Καθώς ανοίγεται ο δρόμος προς

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ

10.000

Μιχαηλίδου Θάλεια

5.000

Αγγελολιάννη-Ζήση Φρόσω

Βαζάκας Αναστάσιος

Βασδέκης Ιωάννης

Καζαντζή Γλυκερία

Σουρανάκη-Λιόγκα Εριέττα

Τόλογλου Φιλομήλα

Τριανταφυλλίδης Γεώργιος

Χριστοδούλου Κων/νος

3.000

Γιαννακός Ευριπίδης

Γκατζές Δημήτριος

Καπέλου Ελισάβετ

Καραγιάννης Ηλίας

Κοντοδήμου-Τζαμπούρα Νίκη

Ντιναλέξης Π. Γεώργιος

Ξυνός Ναπολέων

Παπάζογλου Κων/νος

Στεργιοπούλου Ξενία

Τσαπάρη Λίτσα

Χριστοδούλου Ελένη

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

5.000

Αδαμίδης Φιλήμων (2)

Βασδέκη Ευανθία (2)

Γέτης Θεόφιλος (2)

Ζωίδης Μιλτιάδης (2)

Παπαθανασίου Ελευθέριος (2)

Παπανικολάου Νικόλαος (2)

Παπανικολάου Παναγ. (2)

Τζαφλίδης Χ. Γεώργιος (2)

Τσουμάνης Χρήστος (2)

2.500

Βαζάκας Αγγελική

Βασδέκης Στέφανος

Βασδέκης Φωκίων

Δόσης Μιλτιάδης

Ευθυμίου Ιωάννης

Κολίτας Κων/νος

Λύτρα Μαρία

Λωλίδη Κλεονίκη

Ντιναλέξης Ευριπίδης

Τσιγιάννης Βασίλειος

Τσολίγκα Παναγιώτα

Τσόντζος Ηλίας

Φώλας Αριστοτέλης

Φώλας Δημήτριος

Χριστοδούλου Θωμάς

ΣΗΜ: Οι μέσα σε παρένθεση αριθμοί δηλώνουν τα έτη πληρωμής.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Προσφιρές

— Ο κ. Νικόλαος Κατσάνος πρόσφερε στην Εκκλησιαστική Επιτροπή το ποσό των 50.000 δραχ. στην μνήμη της Πολυνίκης Σίδερη.

— Η κ. Εριέττα Λιόγκα-Σουρανάκη πρόσφερε στην Εκκλησιαστική Επιτροπή το ποσό των 5.000 δραχ. στη μνήμη των γονέων της Δημητρίου και Αρσινόης Λιόγκα και του εξαδέλφου της Κων/νου Ντιναλέξη.

Η Εκκλ. επιτροπή ευχαριστεί.

— Η κ. Εριέττα Λιόγκα - Σουρανάκη πρόσφερε για τις ανάγκες της κοινότητας το ποσό των 5.000 δραχ.

Η Κοινότητα ευχαριστεί

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΕΝΑ

Υπέρ του ιερού ναού Αγίου Αθανασίου προσέφεραν ότι:

1. Αικατερίνη Τζιόβα στη μνήμη του συζύγου της Μιχάλη δραχ. 50.000

2. Οι Παναγιώτης και Μαρίνα Διαμάντη στη μνήμη των γονέων τους Παντελή και Ανίνας Διαμάντη και Θωμά Καλαντζή δραχ. 30.000

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

ΔΩΡΕΑ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

ΑΡΙΣΤΟΥΛΑΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

Εις μνήμην της ευσεβεστάτης και αλησμόνητης Τσεπελοβίτισσας κυρ Αριστούλας Παπάζογλου, της ανεκτίμητης συζύγου, της απέραντα στοργικής μάνας και κυραμάνας, που η αγάπη και η στοργή της, δεν εκδηλωνόταν μόνο, στον οικογενειακό και συγγενικό της περίγυρο, αλλά απλωνόταν, με το ίδιο μέτρο, σε όλους, γι' αυτή τη σεμνή και πάντα ταπεινή Τσεπελοβίτισσα αρχόντισσα, για την τόσο σεβαστή μας Κυρ Αριστούλα που η μνήμη της θα μείνει αιώνια, γιατί με τα 95 χρόνια της, ήταν η ζωντανή παράδοση του χωριού μας, ο κ. Ευριπίδης Γιαννακός κατέθεσε δραχμές 10.000, για τον καθαρισμό των Αγιογραφιών του Αγίου Νικολάου.

Ο Απόστολος Πέτρος ας της ανοίξει διάπλατα τις πύλες του Παράδεισου.

Αιωνία Σου η μνήμη Κυρ Αριστούλα

Ε.Ε.Τ. - Τσεπέλοβο 17-11-95

ΚΗΠΟΙ Δεκέμβριος 1995

Με κατάνυξη και θρησκευτική ευλάβεια γιορτάστηκε και φέτος από πολλούς ευσεβείς χριστιανούς ντόπιους και ξένους ή εορτή του Αγίου Νικολάου, προστάτου και Ναυτικών και της Κοινοτητάς μας, στην Κεντρική εκκλησία του χωριού μας το Άγιον όνομα του οποίου φέρνει:

Την παραμονή έγινε η καθιερωμένη αγρυπνία μετά αρτοκλασίας και την επομένη έγινε πανηγυρική λειτουργία:

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή του Αγίου Νικολάου Κήπων ευχαριστεί θερμότατα τους κάτωθι οι οποίοι προσέφεραν υ/της εκκλησίας και εύχεται πάντα ο Άγιος Νικόλαος να είναι μαζί τους.

Κατίνα Δέρβα	Δραχ. 5.000
Ελένη Τσιρώνη	» 1.000
Παντελής Κατσαβριάς	» 5.000
Προκόπιος Καλέας	» 5.000
Τσεργαλής Σωτήρης	» 5.000
Ανώνυμος	» 1.000
Ειρήνη Νούλη	» 1.000
Βικτωρία Δέρβα	» 5.000
Ελένη Δέρβα	» 5.000
Σοφία Μπατζούλη	» 1.000
Ιππολύτη Σιδερά	» 1.000
Ελευθέριος Τόλης	» 5.000
Μαρίνα Καλέα	» 1.000
Ανθούλα Κατσαβριά	» 5.000
Αγγελική Κουκουμέλη	» 1.000
Ευαγγελία Κιάκου	» 1.000
Κων/νος Κατσαρός	» 1.000
Ανδρονίκη Γκρουΐδου	» 5.000
Ανώνυμος	» 1.000
Ευτυχία Μακρή	» 1.000
Ευτυχία Γκρουΐδου	» 1.000
Φανή Κατσουλίδη	» 1.000
Ανώνυμος	» 5.000
»	» 5.000
»	» 5.000
Ιωάννης Κατσαρός	» 1.000
Βασιλική Δέρβα	» 2.000
Ανώνυμος	» 2.000
Ευαγγελία Τσεκούρα	» 2.000

Εκ της Εκκλησιαστικής Επιτροπής

Για την εκπλήρωση των σκοπών του Περιοδικού «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ μας»

Ο κ. Ερμάνουηλ και η κ. Εριέττα Σουρανάκη, στη μνήμη του Παναγιώτη Τζιόβα, για τη συμπλήρωση ενός χρόνου από το θάνατό του, δραχ. 5.000

— Ο κ. Απόστολος Σουκουβέλος, δραχ. 5.000

Η Σ.Ε. ευχαριστεί θερμά

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Ιδρυτής:

ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:

Σίνα 4 454 45 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Τηλ. 79286 - 74.000

FAX 79286

ΙΔΡΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔ.

† ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

† ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΕΟΣ

ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

Υπεύθυνος για το Νόμο:

ΑΠΟΣΤ. Κ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ

Πρόεδρος Ι.Λ.Ε.Ζ.

Ν. Ζέρβα 2 - Ιωάννινα

Τηλ. 30170

★

Υπεύθυνος Υλης:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

Αργυρινών 16 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Τηλ. 27.105

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

1. ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΒΥΡΩΝ
2. ΓΕΠΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
3. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ
4. ΚΥΡΙΑΖΗ ΚΑΛΥ
5. ΜΕΡΤΖΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
6. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
7. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ ΘΑΝΑΣ.
8. ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
9. ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
10. ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

Συνδρομές, εισφορές, εμβάσματα:

ΘΑΝΑΣΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

Σίνα 4 Ιωάννινα 454 45

και Μυροπολείο

ΚΑΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ

Λορδου Βύρωνος 21

Ιωάννινα 45444.

Κατώτερη ετήσια

συνδρομή δραχ. 2.500

★

Τυπογραφεία:

Γ. ΔΟΥΒΑΛΗ

Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Ο.Ε.

28ης Οκτωβρίου 41

(Στοά Καμπέρη)

Τηλ. 20.544 - 27.845

Ιωάννινα 454 44